

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

مالیت داده های رایانه ای

مهدی منصوری

وکیل پایه یک دادگستری

چکیده :

اوایل قرن بیستم، زمزمه های محوریت یافتن عصر دیگری شنیده شد. این عصر که در همان دوران صنعتی واجد ارزش بودن خود را به اثبات رسانیده بود، به تدریج با پا گذاشتن به سده بیستم موقعیت خود را تثبیت کرد و تا آنجا پیش رفت که به دوران صنعتی پایان داد و بشر را وارد عصر پسا صنعتی یا پسا مدرن کرد. آری این عصر با ارزش «اطلاعات» نام دارد و یکی از دلایل این پیشرفت، رایانه است. امروزه شبکه های رایانه ای که خود از بسیاری از سیستمهای رایانه ای متصل به یکدیگر تشکیل شده اند به مدد فناوریهای پیشرفته مخابراتی با یکدیگر ارتباط برقرار کرده و فضایی با ویژگیهای کاملاً متمایز از دنیای فیزیکی بوجود آورده اند که عده ای آن را فضای مجازی (virtual Space) و عده ای هم عنوان فضای سایبر (Cyber Space) را برای آن برگزیده اند. ناگفته پیداست که فضای سایبر، همانند دیگر عناصر زندگی اجتماعی، از گزند یک پدیده بسیار انعطاف پذیر و لاینفک از اجتماع به نام جرم در امان نمانده است. به طور کلی آنچه امروزه تحت عنوان جرم سایبر قرار می گیرد دو طیف از جرایم است: گروه اول جرایمی هستند که نظایر آنها در دنیای فیزیکی نیز وجود دارد و فضای سایبر بدون تغییر ارکان مجرمانه آنها، با امکاناتی که در اختیار مجرمان قرار می دهد ارتکاب آنها را تسهیل می کند. اما طیف دیگر جرایم سایبر، به سوء استفاده منحصر از این فضا مربوط می شود که امکان ارتکاب آنها در فضای فیزیکی میسر نیست. سرقت رایانه ای از جمله جرایمی است که با پیدایش فناوری اطلاعات وارد عرصه حقوق جزای اختصاصی شده است. «هک کردن» را می توان بعنوان مهمترین و معروفترین نمونه برای جرم رایانه ای مثال زد. بنابراین از جمله مصادیق جرایم رایانه ای که با انگیزه کسب منافع مادی نامشروع در محیط شبکه های رایانه ای ارتکاب می یابد جرم سرقت رایانه ای است. و در سرقت رایانه ای قانونگذار در تعیین مجازات دو فرض ربودن کامل بدون حفظ داده و ربودن ناقص با حفظ داده در سیستم رایانه ای بزه دیده را مدنظر قرار داده است اما آنچه قبل از پرداختن به موضوع سرقت رایانه ای حائز اهمیت می باشد موضوع مالیت داده ها رایانه ای می باشد و پاسخ به این سوال اساسی که آیا داده ها رایانه ای از مالیت مدنظر قانونگذار برای ارتکاب سرقت برخوردار می باشند یا خیر؟ و اینکه بر چه اساسی می توان مالیت داشتن داده های رایانه ای یا با اصطلاح مجازی تأیید کرد و بر اساس آن شخص را مستحق مجازات دانست؟ که با توجه به مطالب فوق، در این مقاله، ضمن بررسی یکی از جرایم نسل سوم جرایم اینترنتی یعنی سرقت سایبری برآنیم تا با تبیین مفهوم و اهمیت این جرم در فضای سایبر و بیان معنا و مفهوم کیفیت ارتکاب این جرم و چگونگی وقوع آن در فضای سایبر مالیت داده های رایانه ای را تبیین و بررسی نمائیم.

واژگان کلیدی : مالیت داده ها، سرقت رایانه ای، فضای سایبر، فضای مجازی

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

مقدمه :

فناوری کامپیوتری در سال های اخیر گسترش چشمگیری پیدا کرده و شبکه اطلاع رسانی جهانی با استفاده از کامپیوتر در همه جنبه های زندگی تاثیر گذاشته است. این موضوع در عالم حقوق نیز بی تاثیر نبوده و مباحث خاص حقوقی را در زمینه نحوه استفاده از اینترنت، کپی رایت، سرقت الکترونیکی، تجارت، نحوه طرح دعاوی در این خصوص و مالیت داده ها و اطلاعات رایانه ای و... را به دنبال داشته است.

کامپیوتر با توجه به قابلیت های بسیار زیاد همچون دقت بالا، سرعت زیاد، ذخیره سازی حجم زیاد اطلاعات، خستگی ناپذیری و سایر محاسن از طرفی و فراملی بودن و محدود به مکان خاص نبودن گستره کامپیوتر و کاربران از طرف دیگر، باعث شده است تا عده ای سودجو و فرصت طلب با کسب مهارت و دانش لازم، راهها شریانهای لازم را برای ورود به سیستم های کامپیوتری دولتی، خصوصی و اداری بدست آورند و موجب بروز مشکلات و خسارت فراوانی شوند. افزایش چشمگیر سوءاستفاده کامپیوتری و بالا بودن حجم خسارت و زیان های وارده موجب گردید تا افراد مختلف از جمله جرم شناسان، حقوقدانان، و متخصصان کامپیوتر به مطالعه و بررسی همه جانبه این پدیده روی آورند و از سوی دیگر تدوین قوانین و اجرای مجازات با توجه به فراملی بودن ماهیت جرم های کامپیوتری به مسئله ای پیچیده مبدل شده است.

سرقت رایانه ای از جمله عناوینی است که این روزها در روزنامه ها و مجلات و سایتها زیاد به چشم می خورد و در صدی از بزهکاری های نوین را شامل می گردد. البته آنچه با عنوان سرقت اینترنتی یا رایانه ای به آن پرداخته می شود نوعاً اسم عامی است برای هر نوع جابه جایی اطلاعات که گستره وسیعی از جرایم را در خود جای می دهد که قطعاً در این مقاله مورد نظر نیست. اما آنچه در این مقاله در پی بررسی آن هستیم نوع خاصی از جابه جایی اطلاعات و داده هاست که به جابه جایی پولی و مالی می انجامد که به نوبه خود، این نیز به گونه ها و روش های مختلفی انجام می شود که در این مقاله به آن خواهیم پرداخت و از حیث فقهی و حقوقی بررسی خواهیم نمود.

البته آنچه در وهله اول به نظر می رسد این است که با وجود قانون جرایم اینترنتی که به بررسی این جرمها پرداخته و احکام مربوط به آن را مفصلاً بیان داشته، بررسی فقهی آن، چندان ضروری نباشد. اما از آنجایی که این نوع جرایم غالباً با عنوان سرقت مورد بررسی قرار می گیرند که با مبحث سرقت فقهی و حکم و حد مربوط به آن — که قطع انگشتان دست سارق باشد — خلط گشته و منجر به نوعی پیش داوری یا سؤال در اذهان مخاطبین می گردد که چرا حکم محکم و قاطعی مانند حد سرقت در مورد چنین مجرمانی که از نظر حس نامنی می توانند در میان جامعه بسیار مخرب باشند، جاری نمی گردد؟

لذا براین اساس لازم است که از حیث فقهی نیز به این مقوله پرداخته و این بزه با روش های نوین و امروزی را مورد مذاقه و بررسی قرار دهیم تا ابعاد قضیه کاملاً روشن شده و مشخص گردد که آیا چنین مجازاتی (حد شرعی) نیز می تواند در مورد این نوع جرایم با توجه به تعریف ما از مالیت داده های رایانه ای در نظر گرفته شود یا خیر؟

در تمامی ادیان و در تمامی ازمنه سرقت امری نامشروع بوده و مورد مجازات و کیفر شدید قرار می گرفته است. سرقت همچون سایر جرایم با تحول و تغییر و پیشرفت جوامع بشری تحول یافته و از صورت ابتدایی و ساده ی خود به صورتهای بسیار پیچیده در آمده است.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

البته ساحت دیگری هم در بررسی اینترنتی این جرم باید لحاظ گردد و آن اینکه در مواردی از این جرم محاکم و قضات محترم آن را نوعی کلاهبرداری تلقی کرده و حکم مربوط به آن را برای چنین مجرمانی در نظر می‌گیرند و حتی قانون جرایم رایانه‌ای هم هر دو را تحت یک عنوان آورده است (قانون جرایم رایانه‌ای، فصل سوم، ماده ۱۳). لذا لازم است که از این حیث نیز مرز میان سرقت رایانه‌ای و کلاهبرداری رایانه‌ای مشخص گردد.

دزدی‌های مالی رایانه‌ای نوعاً به دو صورت انجام می‌گیرد. نوعی از آن، که عمده دزدی‌ها نیز به همین گونه است، عبارت است از سرقت کارت‌های اعتباری و شماره و رمزهای عبور کارت‌ها، یا از طریق کارت‌های جعلی که درصد بالایی از جرایم رایانه‌ای را شامل می‌شود.

نوع دیگر، سرقتی است که از طریق نفوذ غیر مجاز (هک) رایانه‌ای به بانک و جابجایی اموال به حساب فرد ثالثی که هویتی معمول دارد انجام می‌شود و بدون اینکه از ماهیت عمل سارقان اطلاعی داشته باشد مورد بهره‌برداری سارقان قرار می‌گیرد.

این نوع دوم، به علت تخصص ویژه‌ای که می‌طلبد بسیار کمتر اتفاق می‌افتد ولی از نظر قدرت تخریبی که می‌تواند بر جای بگذارد، بسیار بیشتر از نوع اول است. چون نفوذ کننده (هکر) با ورود به سیستم رایانه‌ای بانک می‌تواند تمام حساب‌ها را دستخوش تغییر قرار داده و خالی نماید.

با بیان مقدمه بیان شده متوجه می‌شویم که نکته اصلی مطلب در این مقاله که به آن پرداخته خواهد شد سه چیز است؛ یعنی همه شرایط سرقت می‌تواند در دزدی اینترنتی (رایانه‌ای) هم تحقق پیدا کند مگر سه مورد که باید روشن شود که آیا این سه ویژگی در دزدی رایانه‌ای هم وجود دارد یا خیر؟

نخست بررسی وضعیت مالیت داده‌های رایانه‌ای و اینکه آیا داده‌ها و اطلاعات رایانه‌ای مشمول تعریف مال از جهت تحقق سرقت می‌گردند یا خیر؟

دوم ویژگی در تعریف حرز و معنای آن است و بررسی اینکه آیا حساب‌های افراد حرز محسوب می‌شود یا خیر؟

سومین ویژگی نیز در مسأله اخراج مال از حرز است. چون در روایات آمده و فقهای عظام، به طور خاص امام خمینی، روی این مطلب تأکید دارند که حتماً مال مورد سرقت باید از حرز خارج شود و این خروج هم حتماً توسط هاتک حرز انجام شود، حال یا مابشرتاً یا اگر به نحو تسبیب است، این سبب اقوی از مابشر باشد.

تعریف سرقت و انواع آن

سرقت واژه‌ای عربی از ماده (سرق) از مصدر ثلاثی مجرد (سرقه) به معنای برداشتن چیزی از کسی با حيله و فریب یا از اخفا و پنهانی است. همچنین سرقت برداشتن مخفیانه چیزی توسط کسی است که حق برداشتن آن را نداشته است. السرقه، اسم مصدر به معنای ربایش و بردن مال به طور پنهانی و با حيله است.

در فرهنگ لغت فارسی نیز سرقت به معنی بردن مال کسی در پنهان و با مکر و فریب که صاحب مال خبردار نشود آمده است. (معین، ۱۳۶۴، ۱۵۲۲)

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

معادل واژه ربودن در زبان فرانسه «Soustraction» و در زبان لاتین «Contrectation» و در زبان انگلیسی «Appropriation» و در زبان عربی «اختلاس» است که همگی به معنای انتقال مال از حیات بزه دیده (صاحب ید سارق)، به حیات مرتکب، بدون رضایت صاحب آن آمده است.

در زبان انگلیسی واژه «Theft» به معنای سرقت؛ لفظی عام است به معنای برداشتن و ربودن مال غیر، بدون رضایت صاحب مال

در کامن لو، سرقت به ربودن مال منقول دیگری به قصد محروم کردن دایم مالک از مال خودش تعریف شده و یک شخص در صورتی متهم به سرقت است که بطور متقلبانه مال متعلق به دیگری را به قصد محروم کردن دایمی مالک از آن، به خود اختصاص دهد.

در منابع فقهی، سرقت عبارت است از «ربودن مخفیانه مال دیگری از حرز متناسب پس از هتک آن» (سالاری، ۶۸)

در مقررات ایران، قبل از انقلاب اسلامی، در قانون مجازات عمومی ۱۳۰۴ سرقت تعریف نشده بود و در رای شماره ۳۰۰۸ مورخ ۱۳۱۹/۹/۲۰ دیوان عالی کشور، تعریف به عرف واگذار شده بود. (متین، ۱۳۸۱، ۱۷۱)

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، برخلاف قانون مجازات عمومی، در قانون راجع به مجازات اسلامی، برای سرقت تعریف ارائه شد بدینگونه که سرقت عبارت است از «ربودن مال دیگری به طور پنهانی». اما ایرادی بر آن وجود دارد چرا که همیشه سرقت غیرعلنی نیست و با تصویب قانون مجازات اسلامی ۹۲ و تعریف سرقت در این قانون که شرط پنهانی بودن ربودن را حذف نمود این ایراد برطرف گردید.

بنابراین تعریف کلی سرقت چنین می شود «ربودن بدون رضایت و بدون اطلاع مال غیر». این تعریف همان تعریفی است که در رویه قضایی سابق ایران نیز که در مقررات کیفری قدیم فرانسه که مبنای تدوین قانون مجازات عمومی بوده است سابقه دارد و آن این است که «سرقت عبارت است از ربودن متقلبانه شیئی متعلق به دیگری (سلامی، ۱۳۹۴)

سرقت از نظر لغت به معنای دزدی کردن و دزدی است. در قانون مجازات عمومی سابق در مواد ۲۲۲ الی ۲۲۹ و همچنین در سایر قوانین متفرقه ای که به تدریج درباره جرم سرقت به تصویب رسیده است راجع به سرقت تعریفی بیان نشده است. بلکه قانونگذار در مواد مربوط یک سلسله اعمال مجرمانه را به عنوان سرقت قابل تعقیب و مجازات دانسته و به ظاهر منشا آن از قرآن کریم بوده است که آن را عرفی دانسته و لذا فقط در مورد سرقت به بیان حکم آن پرداخته است. قانونگذار در ماده ۱۹۷ قانون مجازات اسلامی سابق سرقت را چنین تعریف کرده بود «سرقت عبارت است از ربودن مال دیگری به طور پنهانی» با توجه به تعریف مذکور، تعریف عام است و شامل سرقت، اعم از حدی و تعزیری می گردید.

انواع سرقت در شریعت اسلام، بر دو نوع است: ۱. سرقت مشمول حد. ۲. سرقت مشمول تعزیر.

سرقت مشمول حد خود بر دو نوع است: سرقت کبری - سرقت صغری

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

سرقت صغری سرقتی است که مال غیر به طور حق برداشته شود. ولی سرقت کبری برداشتن مال از طریق مغالبه است که این نوع سرقت حرام نامیده می شود.

سرقت تعزیری هم بر دو نوع است:

الف: در مواردی که حداقل یکی از شروط سرقت مشمول حد حاصل؛ و فرقی نمی کند که سرقت صغری باشد یا کبری .

ب: اینکه مال دیگری را غیر، مخفیانه ببرد. اختلاس، غصب و نهب در این ردیف سرقت تعزیری قرار می گیرد . مثل اینکه شخصی از دیگری ورقه ی مالکیتی را که در دست داشته است، بر باید.

با عنایت به مطالب مذکور می توان ماده 197 قانون مجازات اسلامی را اینچنین مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. سرقت در صورتی است که به صورت مخفیانه انجام گیرد . ربودن به صورت پنهانی این است که سارق در غیاب و به دور از چشم صاحب مال مبادرت به ربودن آن بکند و در صورتی که سارق به طور آشکار و در منظر و دید صاحب مال و یا با توسل به زور مبادرت به بردن مال کند چون عمل مادی و خارجی او در ربودن مال منقول به طور پنهانی نبوده است ، مجازات سرقت درباره او اجرا نخواهد شد بلکه عمل مرتکب مصداق سرقت مسلحانه یا راهزنی را خواهد داشت که مشمول احکام دیگری است .

علاوه بر آن در مال مسروقه خصوصیتی لازم است به اینکه مال مسروقه قابلیت ربایش و قابلیت تملک داشته باشد. توضیح اینکه سرقت صرفاً در مورد ربودن مال منقول مصداق خارجی پیدا می کند لذا مال غیر منقول از دایره مشمول بزه سرقت خروج موضوعی دارد بنا براین اگر کسی معترض مال یا غیر منقول شود که متعلق حق غیر است ممکن است عنوان متصرف عدوان یا مزاحم یا غاصب داده شود. همچنین شیئی که به سرقت می رود باید متعلق به غیر باشد لذا در مورد اموال بی صاحب سرقت صدق نمی کند. زیرا اینگونه اموال متعلق به کسی است که آن را تحصیل «۳» کرده است . پس اگر کسی شکاری در ملک دیگری بزند عملش سرقت محسوب نمی شود ولی اگر شکاری توسط دیگری صید شده است ربوده شود، چون ربودن مال متعلق به غیر تحقق یافته ، رباینده مرتکب سرقت شده است.

سرقت رایانه ای

ربودن که تنها مصداق رفتار بزه سرقت سایبری است نخستین پایه و عنصر اساسی جرم سرقت است که هم در رکن مادی و هم در رکن روانی نقش دارد. مفهوم ربایش در عرف روشن است و از آن به بلند کردن و کش رفتن تعبیر می شود و در اصطلاح علم فیزیک به مفهوم جذب کردن ؛ لیکن در آرای دیوانعالی کشور تعریفی از آن ارائه نشده است. ربودن در لغل به معنی با تردستی برداشتن است. یعنی سارق باید مال مسروقه را بر بایدو بردارد که این امر مستلزم یک عمل مادی فیزیکی مثبت است. چنانکه عمل ربودن با ترک فعل محقق نمی شود. در حقیقت ربودن در سرقت جزء ارکان اختصاصی این جرم می باشد و آنچه در تحقق آن ضروری به نظر می رسد نقل مکان دادن مال است . به عبارت دیگر ربایش مال جزء با نقل مکان دادن آن محقق نمی شود و کسی نمی تواند مالی را بدزد بدون آنکه آن مال انتقال مکانی داشته باشد. اما در بحث سرقت های اینترنتی وضع بدین گونه نیست و در واقع اگر اطلاعات از طریق سرقت یک حامل مادی مثل نوار یا دیسک یا... به دست آید توسل به مقررات جزایی مرسوم در مورد سرقت مشکلی ایجاد نمی کند اما گاه شخص بدون ربودن وسایل مادی به

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

اطلاعات دسترسی می یابد که در این موارد اعمال مقررات ق.م.ا با اشکال مواجه می شود و باید به قانون خاص جرایم رایانه ای
توسل جست. (سالاری، ۱۳۸۹، ۱۴۰)

ربودن در سرقت سایبری، حیطة، تسلط و تصرف در آوردن داده های دیگری است. در واژه ربودن یک حالت سلطه و تسلط و قهر و غلبه مستتر است. بدین اعتبار از دیدگاه حقوقی ربودن به معنی اثبات ید کردن بدون رضایت صاحب آن است. سرقت مستلزم ربایش مال و محروم کردن صاحب آن مال است بعبارت دیگر مال باید چنان از بزه دیده ربوده شود که وی از آن محروم شود. یعنی با وضع ید سارق بر آن، مال از حیطة تصرف و مالکیت مالک خارج گردد. این حالت در کلاهبرداری رایانه ای نیز شرط می باشد اما در سرقت رایانه ای همیشه اینگونه نیست. بعبارتی دسترسی به اطلاعات بوسیله نسخه برداری (کپی) لزوماً باعث محرومیت دارنده اصلی آن از اطلاعات نمی باشد؛ چون داده ها هنوز به صورت دست نخورده باقیمانده اند و تنها ویژگی قابل اطمینان بودن این داده ها از بین رفته است. از این رو در سیستم حقوقی کشورهای مبتنی بر حقوق نوشته به جای سرقت رایانه ای، دستیابی غیر مجاز مطرح می شود. اما قانون جرایم رایانه ای ایران این امر را نیز سرقت معرفی نموده است و تنها مجازات آن با سرقتی که باعث محرومیت دایم مالک می گردد خفیفتر در نظر گرفته شده است. (سالاری، ۱۳۸۹، ۱۴۰)

«سرقت» از نظر عموم مردم حتی خواص غیرفقهی، واژه ای عام است که هر نوع ربایش مالی را شامل می شود چنانچه در فرهنگ معین هم آن را مترادف معنی دزدی گرفته اند (معین ۱۳۷۷ ج ۲: ۱۸۶۹)

اما در زبان عربی نوعی از دزدی است که در خفا انجام می گیرد و این سری و در خفا بودن در ذات واژه «سَرَقَ» موجود است چنانچه در تعابیر قرآنی این واژه هم، همین معنا اراده شده است (راغب اصفهانی ۱۴۱۸: ذیل عنوان سرق؛ طریحی ۱۴۰۳: ذیل عنوان سرق).

اما از نظر فقه حتی از این هم محدودتر شده و تنها به نوعی دزدی که علاوه بر خفا و سری بودن ویژگی های خاص هم دارد، اطلاق می گردد که مجموع این ویژگی ها در جوامع روایی شیعه آمده است. از آن جمله در *وسائل الشیعه* حدود ۲۷۴ روایت و در *جامع احادیث شیعه* حدود ۲۷۶ روایت در این باب آمده است (حر عاملی ۱۳۹۲ ج ۱۸: ۴۸۱-۵۳۱؛ طباطبایی بروجردی ۱۴۲۹: ۸۸۶).

فقه های عظام در بحث از حدود به طور مستوفات به این ویژگی ها پرداخته اند که می توان به کتب فقهی معتبر چون *تحریر الوسیله، جواهر الکلام، الروضة البهیة* ... رجوع نمود. اما آنچه از مجموع این کتب به دست می آید خصوصیات است که می توان در ۲۵ مورد خلاصه نمود.

(۱) مالیت شیء مسروقه (لذا مثلاً سرقت شراب چون مالیت ندارد موجب حد نیست)؛

(۲) نصاب (که میزان آن معادل ربع دینار طلای خالص مسکوک و بالاتر است)؛

(۳) نداشتن حق در مال مورد سرقت؛

(۴) عدم شرکت سارق در مال مورد سرقت؛

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

- ۵) آمانی نبودن مال مسروقه در دست سارق (لذا سرقت مال امانی حکم قطع به دنبال ندارد)؛
- ۶) مال مورد سرقت در حرز باشد (در مورد اینکه حرز چیست توضیح داده خواهد شد).
- ۷) دزدی پنهانی انجام شود.
- ۸) کسی که حرز را می‌شکند خود مباشرتاً مال مورد سرقت را از حرز خارج کند و آلا اگر یکی حرز را بشکند و دیگری خارج کند، حد بر هیچ‌کدام جاری نمی‌شود (هر چند هر کدام بنا به صلاح‌دید قاضی تعزیر می‌شوند).
- ۹) نبودن عنوان فریب؛
- ۱۰) عدم عنوان ابوت بین سارق و فرد مال‌باخته؛
- ۱۱) علم به حکم و موضوع؛
- ۱۲) تحقق مادی سرقت (تحقق همه شرایط سرقت به‌طور کامل)؛
- ۱۳) بلوغ به سن قانونی (غیربالغ تنها تعزیر می‌شود)؛
- ۱۴) اعتدال روانی سارق؛
- ۱۵) اختیار سارق (با اکراه و اجبار و اضطرار همراه نباشد)؛
- ۱۶) عدم اضطرار عمومی مانند بحران‌های اقتصادی، حوادث طبیعی مانند خشکسالی و بیماری‌های همه‌گیر و زلزله؛
- ۱۷) حصول مالکیت بر مال مسروقه از ناحیه سارق قبل از محاکمه موجب سقوط حد است.
- ۱۸) توبه سارق قبل از محاکمه موجب سقوط حد است.
- ۱۹) اگر سارق نزد حاکم اقرار به سرقت و متعاقباً توبه کند حد ساقط می‌شود (البته تعزیر می‌شود).
- ۲۰) ارباب موجب سقوط حد است (به‌گونه‌ای که اقرار او به خاطر ترس یا ضرب و شتم باشد).
- ۲۱) اثبات سرقت منوط به دوبار اقرار صریح سارق است و با یک‌بار اقرار تنها مال مسروقه از او اخذ می‌شود.
- ۲۲) در صورتی که اثبات سرقت مبتنی بر غیر اقرار متهم باشد، باید دو شاهد عادل با استناد به حس و بدون اختلاف در کم و کیف و زمان و مشخصات علیه وی ادای شهادت کنند.
- ۲۳) اجرای حد موقوف است به مطالبه مالک مال مسروقه.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

۲۴) بر حاکم است تا می‌تواند متهم را از اقرار صریح به ارتکاب سرقت بازدارد. مثلاً عذرهایی را که محتمل است به او تلقین کند مثلاً بگوید شاید حکم سرقت را نمی‌دانستی؟

۲۵) عروض شبهه اعم از موضوعی یا حکمی در هر یک از ارکان سرقت موجب سقوط حد است. (امام خمینی ۱۴۲۱ ج ۱ و ۲: ۸۸۸-۸۸۲؛ شهیدثانی ۱۳۷۲ ج ۲: ۳۷۵)

باملاحظه شرایط تحقق سرقت که در فوق بیان شد ملاحظه می‌گردد که همه شرایط سرقت می‌تواند در دزدی اینترنتی (رایانه ای) هم تحقق پیدا کند مگر سه مورد که باید روشن شود که آیا این سه ویژگی در دزدی رایانه‌ای هم وجود دارد یا خیر؟ که هدف اصلی این مقاله را به خود اختصاص داده اند

نخست بررسی وضعیت مالیت داده‌های رایانه‌ای و اینکه آیا داده‌ها و اطلاعات رایانه‌ای مشمول تعریف مال از جهت تحقق سرقت می‌گردند یا خیر؟

دوم ویژگی در تعریف حرز و معنای آن است و بررسی اینکه آیا حساب‌های افراد حرز محسوب می‌شود یا خیر؟

سومین ویژگی نیز در مسأله اخراج مال از حرز است. چون در روایات آمده و فقهای عظام، به طور خاص امام خمینی، روی این مطلب تأکید دارند که حتماً مال مورد سرقت باید از حرز خارج شود و این خروج هم حتماً توسط هاتک حرز انجام شود، حال یا مابشرتاً یا اگر به‌نحو تسبیب است، این سبب اقوی از مباشر باشد.

مالیت داده‌ها

همانطور که ذکر شد پیش از ورود به بحث سرقت رایانه‌ای و ربایش داده‌ها در فضای سایبر موضوع دیگری حائز اهمیت می‌باشد که موضوع مورد سرقت در فضای سایبر می‌باشد که حسب بیان ماده ۷۴۰ قانون تعزیرات «داده‌های رایانه‌ای» می‌باشد. اهمیت این موضوع نیز آنجا محرز و مشخص می‌گردد که می‌بینیم مجموعه قوانین کیفری کشورها تا کنون بطور عمده موضوعات مادی و ملموس و قابل روئیت را مورد حمایت خود قرار داده‌اند و اکنون با پیشرفت روز افزون علوم و ظهور تکنولوژی‌های جدید و از جمله فناوری رایانه‌ای نوع دیگری از اموال که با آنچه تا امروز وجود داشته ظهور یافته است و آن بحث سرقت در فضای مجازی و آنهم به تعبیر قانون جرایم رایانه‌ای سرقت «داده‌های رایانه‌ای» می‌باشد که در زمره اموال مادی و ملموس و قابل روئیت نمی‌باشد.

البته همین نوع به اصطلاح اموال نیز امروزه تا آنجا اهمیت یافته‌اند که امروزه داده‌ها و اطلاعات را پس از ماده و انرژی بعنوان سومین عامل بنیادی می‌شناسند. (حسینی خواه، ۱۳۹۰) امروزه داده‌های متعلق به کاربران در سامانه‌ها و شبکه‌های رایانه‌ای، دستگاه‌های الکترونیک، گوشی‌های تلفن همراه، وب‌سایت‌ها، وبلاگ‌ها و همچنین شبکه‌های اجتماعی مجازی در قالب فایل‌های متنی، صوتی و تصویری ذخیره شده‌اند. از این رو در چند دهه گذشته با توجه به رشد روز افزون کشورها و گذر جوامع از صنعتی به فراصنعتی، اطلاعات ارزش بسیار بیشتری یافته‌اند و قانونگذاران کشورها را بر آن داشته است تا در راستای حمایت از این اطلاعات مبادرت به تدوین قوانینی مناسب در راستای جلوگیری از ارتکاب اعمال مجرمانه نسبت به این اطلاعات و داده‌ها نمایند که قانونگذار کشور ما نیز از این قاعده مستثنی نبوده و با تدوین و تصویب قوانین جرایم رایانه‌ای در سال ۸۸

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

گامی رو به جلو در راستای حمایت از اطلاعات و داده ها برداشته است و در ماده ۷۴۰ قانون تعزیرات نیز بحث سرقت رایانه ای را مطرح نموده است و برای سرقت داده های رایانه ای تعیین مجازات نموده است اما همانطور که فوقا نیز اشاره شد یکی از مباحث اساسی در موضوع سرقت، بحث مالیت موضوع مورد ربایش می باشد که بر موضوع مورد ربایش حتما باید عنوان مال صدق نماید تا جرم محقق گردد که با این وصف باید نخست به بررسی و واکاوی این موضوع پرداخت که آیا بر داده های رایانه ای عنوان مال صدق می کند تا بتوان ربایش داده ها را محرز و سرقت را محقق دانست یاخیر؟ برای پاسخ به این سوال نخست باید معنا و مفهوم مال و سپس مالیت داده های رایانه ای مورد بررسی قرار گرفته و سپس آن را با مبانی مختلف مال بودن اشیاء مانند مبنای ارزش اقتصادی و عرف و عقلا و نیز برآورده کردن نیازها تطبیق داد تا ماهیت آن به درستی روشن شود و سپس به بحث و بررسی پیرامون سرقت موضوع مورد نظر قانونگذار پرداخته شود.

مفهوم شناسی مال :

تبیین معنی و مفهوم مال هم در حقوق مدنی (مثل مالیت داشتن مبیع) و هم در حقوق جزا از اهمیت برخوردار است. اگر بخواهیم از تعریف پاره ای از فقیهان که گفته اند «المال ما یبذل بازائه المال» پرهیز کنیم باید بگوییم که مال آن چیزی است که پرداخت پول یا یک کالای باارزش دیگر در مقابل آن، هم از نظر عرف و هم از نظر شرع جایز شناخته شود. (میرمحمد صادقی، ۱۳۸۴)

مال کلمه ای عربی که در معنای فعل لازم و متعدی، مال دار شدن و ثروتمند شدن، مایل شدن و به چیزی راغب و علاقه مند شدن آمده است. مال در لغت آنچه قابل تملک باشد را گویند. (ابن منظور ۱۴۱۴: ۶۳۶ و بهمن پوری و سایرین، ۱۳۹۳). در فرهنگ فارسی معین در تعریف مال آمده است «آنچه در ملک کسی باشد و آنچه ارزش مبادله داشته باشد، دارایی، خواسته و...» (معین، ۱۳۷۵: ۳۰۷۸) و دکتر محمد جعفر جعفری لنگرودی در ترمینولوژی حقوق آورده است «مال در اصل از فعل ماضی میل است به معنی خواستن و در فارسی هم به مال خواسته می گویند» برخی دیگر از دکترین حقوقی بیان می دارند که در تعریف مال باید از عرف کمک گرفت، چنانچه عرف به تدریج معنای مال را گسترانیده و اکنون منفعت و حقوق مبادله پذیر را مال می داند و چیزی را که امکان تصرف در آن نباشد مال نمی گویند (تقی زاده و هاشمی، ۱۳۹۱ و بهمن پوری و سایرین ۱۳۹۳)

در فرهنگ لغت دهخدا در معنای مال آمده است که «اموال در لغت به معنای مال ها، املاک و اسباب، کالا، ثروت و هر چیزی که در تملک کسی باشد یا در تصرف و ید کسی باشد گفته می شود» (دهخدا، ج ۳: ۳۳۷۷)

پس از روشن شدن معنای لغوی مال باید بیان نماییم که در هر یک از علوم مختلف به فراخور موضوع و ماهیت ان علوم تعریفی خاص از واژگان و اصطلاحات آن بعمل آمده است که با این وصف کاملا محرز می باشد که مال نیز دارای مفهومی نسبی بوده و بر حسب ازمنه و امکانه معنای آن متفاوت خواهد بود. که با این وصف ممکن است شئی در یک زمان یا مکان خاص در یک فرهنگ مال محسوب گردیده و در مقابل در فرهنگی دیگر آن را مال ندانند.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

در قانون تعریفی از مال نشده و فقط مصادیقی از آن ذکر شده است اما با توجه به مواد قانون مدنی می توان آن را این گونه تعریف کرد مال چیزی است که مفید باشد و یک نیاز اعم از مادی یا معنوی را رفع کند و همچنین قابل اختصاص یافتن به شخص معینی باشد.

فقها و حقوقدانان نیز هر یک تعاریفی از مال ارائه داده اند که برخی از آنها را بیان می کنیم. دکتر کاتوزیان بیان می دارد که «از نظر حقوقی به چیزی مال گفته می شود که دارای دو شرط اساسی باشد اول اینکه مفید باشد و نیازی را برآورده کند، خواه آن نیز مادی باشد خواه معنوی و دوم قابلیت اختصاص یافتن به شخص یا ملت معینی را داشته باشد.» (کاتوزیان، ۱۳۸۶). برخی دیگر از جمله مرحوم دکتر امامی نیز در تعریف مال بیان داشته اند که «مال چیزی است که ارزش داد و ستد دارد و در برابر آن پول یا مال دیگری داده می شود و ارزش مبادله داشته باشد» (امامی، ۱۳۷۷).

بنابراین برای اینکه چیزی مال محسوب شود باید ۳ ویژگی را داشته باشد :

۱- مال باید مفید و ضروری باشد و به اصطلاح منفعت عقلانی داشته باشد یعنی از نظر عقل مال ارزش و منفعت دارد . بنابراین چیزی که ضروری نیست یا منفعتی ندارد مال محسوب نمی شود.

۲- مال باید یک نیاز مادی یا معنوی را بر طرف کند یعنی یا باید یکی از نیازهای فیزیکی انسان و یا یکی از نیازهای روحی او را بر طرف کند برای مثال یک قطعه سنگ یا تکه چوب نیازی از فرد بر طرف نمی کند و افراد بابت آن پولی پرداخت نمی کنند . در گذشته، مال بیشتر کالای مادی را در نظر می گرفت اما به مرور زمان و پیشرفت جوامع مال دیگر محدود به کالا نیست و مواردی جز دسته اموال قرار گرفت که کالای مادی نبودند اما مال محسوب می شوند . برای مثال امروزه حق تالیف و حق سر قفلی هم چون موجب آثار و پیامدهای مالی می شوند و افراد از آن سود می برند و نسبت به آن مالکیت دارند ، مال محسوب می شوند.

۳- مال باید قابلیت اختصاص یافتن به شخص داشته باشد و افراد بتوانند مالک آن شوند . بنابراین برخی از اموال که مفید و ضروری هستند اما نمی توانند به شخص خاصی تعلق داشته باشند مال محسوب نمی شوند ، مانند ماه و دریای آزاد . این اموال به دلیل اینکه برای استفاده همه بشر هستند نمی توانند به کسی تعلق داشته باشند . البته بعضی از اموال وجود دارند که لزوماً مالک خاصی ندارند ولی مال محسوب می شوند.

نکته ای که باید به آن توجه داشت این است که مال با دارایی فرق دارد . دارایی مفهومی گسترده تر نسبت به مال دارد . دارایی جنبه منفی اموال و بدهی های فرد را هم شامل می شود . برای مثال ۱۰۰ هزار تومن قرض یک فرد هم دارایی او محسوب می شود که در اصطلاح به آن دارایی منفی گفته می شود.

در قانون مدنی نیز اموال به چند دسته مختلف تقسیم گردیده که عبارتند از :

الف) مال مادی و مال غیر مادی : مال گاهی شی خارجی ، ملموس و قابل دیدن است مثل خانه ، اتومبیل و ... است که در واقعیت وجود دارند ، به این اموال ، مال مادی می گویند . گاهی هم موضوع مال در واقعیت محسوس و قابل رویت نیست مثل حق اختراع که در عالم خارج وجود ندارد اما در نهایت منجر به یک فایده مادی است ، این نوع اموال ، مال غیر مادی هستند .

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

ب) عین و منفعت : این تقسیم بندی مخصوص دسته بندی اموال مادی است که در مورد قبل گفته شد . عین که جمع آن اعیان است ، مالی است که وجود خارجی دارد و انسان می تواند آن را لمس کند مانند خانه یا یک جفت کفش . **منفعت** ، مالی است که با حواس پنجگانه حس نمی شود اما می توان وجود آن نفع را در یک عین تصور کرد . برای مثال خانه یک عین است ، وقتی خانه ای به اجاره داده می شود ، در واقع صاحب خانه ، منفعت استفاده از خانه را به مستاجر داده است . مستاجر بدون اینکه مالک خود خانه باشد ، مالک منفعت استفاده از خانه است . این نوع از منفعت در حقوق **مال** محسوب می شوند .

۳- مال مصرف شدنی و مال قابل بقا : برخی از اموال وقتی مورد استفاده متعارف قرار می گیرند تمام می شوند مانند غذا ، میوه و... که به آنها مال مصرف شدنی یا تمام شدنی می گویند . در مقابل استفاده از برخی اموال باعث تمام شدنشان نمی شود مانند گوشی تلفن و یا دوچرخه که به آنها **مال قابل بقاء** گفته می شود.

۴- مال منقول و مال غیر منقول : این تقسیم بندی از جهت قابلیت و عدم قابلیت جا به جای اموال است . مال منقول مالی است که می توان آن را از مکانی به مکان دیگر جا به جا کرد اما مال غیر منقول قابلیت جا به جایی ندارد.

۵- مال مثلی و مال قیمی : مال مثلی مالی است که مانند و نمونه آن زیاد است و می توان نمونه های آن را به جای هم قرار داد مانند حبوبات . اما مال قیمی مالی است که شبیه و مانند آن زیاد نیست و منظور تنها یک مال مشخص است برای مثال آپارتمان با شماره پلاک ۵۶۴ یا یک نسخه کتاب خطی .

۶- مال مفروز و مال مشاع : مال مفروز مالی است که کل مال در مالکیت یک نفر قرار دارد اما مال مشاع مالی است که چند نفر با هم در آن شریک باشند.

تعریف داده یا داده های رایانه ای :

به اعداد، حروف و علائم که جهت درک و فهم مشترک از انسان ها یا رایانه سرچشمه می گیرند داده می گویند. داده ها معمولاً از سوی انسان ها به صورت حروف، اعداد، علائم و در رایانه به صورت نمادهایی (همان رمزهای صفر و یک) قراردادی ارائه می شوند. اصطلاح داده یک عبارت نسبی است یعنی اگر موجب درک و فهم لازم و کامل در این مرحله شده است به عنوان آگاهی یا اطلاعات از آن نام می برند و چنانچه موجب درک و فهم کامل نگردد به عنوان همان داده به شمار می آیند و چون هدف نهایی آگاهی و اطلاعات است باید از سوی دست اندرکاران (انسان یا رایانه) دستکاری یا پردازش شوند. منظور از دستکاری یا پردازش داده ها انجام عملیاتی از قبیل جمع، تفریق، ضرب، تقسیم، مقایسه و غیره است .

داده ها مجموعه ای از نمادها (برای انسان حروف، اعداد، علائم و برای رایانه رمزهای صفر و یک) هستند که حقایق را نشان می دهند و برای انسان از طریق رسانه های وی (بینایی، شنوایی، چشایی، بویایی، بساواایی) و برای رایانه از طریق لوازم ویژه (صفحه کلید ، موس و غیره) به دست می آیند .

داده ها امروزه فقط از سوی انسان یا رایانه پردازش می شوند یعنی کارهایی روی آن ها صورت می گیرد. در پردازش داده ها (داده پرداززی) در رایانه ابتدا داده ها به رایانه وارد می شوند. این داده ها در ابتدا ذخیره شده و روی آن ها عملیاتی (جمع، تفریق، ضرب،

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

تقسیم و...) صورت می‌گیرد. پس از این که این عملیات (پردازش) صورت گرفت معمولاً داده‌ها به یک رایانه دیگر یا دوباره به انسان‌ها منتقل می‌شود. در اغلب گزارش‌ها و یادداشت‌های سازمانی، داده‌ها به چشم می‌خورند. برای نمونه، تاریخ و مقدار یک صورت‌حساب یا چک، جزئیات فهرست حقوق، تعداد وسایل نقلیه‌ای که از نقطه خاصی در کنار جاده گذشته‌اند،... نمونه‌هایی از داده‌ها هستند.

در قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات نیز تعاریفی از «داده» و «اطلاعات» ارائه نموده است که ذیلاً بیان می‌گردد.

در این قانون نخست تعریفی از اطلاعات به میان آمده است و بیان می‌دارد که «اطلاعات عبارت است از هر نوع داده که در اسناد مندرج باشد یا به صورت نرم‌افزاری ذخیره گردیده و یا با هر وسیله دیگری ضبط شده باشد.»

در این تعریف به هر نوع داده که در اسناد آمده است اطلاعات گفته می‌شود. اما برای درک بهتر این مفاهیم باید دید که هر یک از این مفاهیم (داده، اطلاعات و سند) چه تعریفی دارند تا پس از بیان تعریف این مفاهیم و شناخت آنها بتوانیم به واکاوی دقیق این موارد و بحث مال بودن آنها بپردازیم.

داده (data): مجموعه‌ای از اعداد و حروف و علائم و نشانه‌هایی هستند که به صورت قراردادی در رایانه وارد می‌گردند و بدون انجام پردازش فاقد ارزش هستند. برای مثال و نمونه‌ای از داده‌ها می‌توان به صفر و یک‌های یک حافظه اشاره نمود که بدون انجام پردازش فاقد ارزش هستند.

داده به هرگونه اطلاعاتی که از طریق دستگاه ورودی به درون رایانه وارد می‌شود تا عملیاتی روی آن به اجرا در آید «داده» گفته می‌شود و جمع آن داده‌ها است، به عبارت دیگر به اطلاعات خاصی که وارد رایانه می‌شوند تا پردازشی روی آن صورت گیرد داده اطلاق می‌شود. برای داده تعاریف متعددی وجود دارد که تعدادی از این تعاریف عبارتند از:

داده در لغت به معنی «اطلاعات»، «مفروضات»، «دانسته‌ها» و «سوابق» است. (حییم، ۱۳۷۷، ۴۶)

داده به آن دسته از ورودی‌های خام گفته می‌شود که برای پردازش به رایانه ارسال می‌شوند و اطلاعات نیز همین داده‌های پردازش شده هستند. همچنین به اعداد، حروف، نوشته، نگاره‌ها و دیگر اطلاعاتی که از انسانها یا دستگاه‌ها سرچشمه می‌گیرند داده می‌گویند.

داده‌ها معمولاً از سوی انسانها یا دستگاه‌ها به صورت نمادهایی قراردادی ارائه می‌شوند. به اطلاعاتی که هنوز روی آنها کار نشده یا به عبارتی پردازش نشده اند داده‌های خام گویند.

مطابق تعریفی دیگر داده‌ها گروهی از نمادها هستند که رخدادها را نشان می‌دهند. حقایقی هستند که از طریق مشاهده و تحقیق به دست می‌آیند. در اغلب گزارش‌ها و یادداشت‌های سازمانی، داده‌ها به چشم می‌خورند. داده‌ها از منابع داخلی و خارجی به دست می‌آیند. داده‌های گرفته شده از منابع خارجی به آسانی قابل استفاده‌اند. از دیدگاه فرآیند تولید داده‌ها، سیستمها می‌توانند به صورت خودکار داده‌ها را تولید کنند.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

قانون ایالت ویسکونسین آمریکا در تعریف داده می گوید «داده یعنی شماری از اطلاعات، دانش، وقایع، مفاهیم یا دستورها به گونه ای از اطلاعات، آماده شده یا آماده می شود و پردازش شده و پردازش می شود یا هدف پردازش در یک سیستم رایانه ای یا شبکه رایانه ای است. داده ها ممکن است در هر شکلی مشتمل بر چاپ رایانه ای، واسطه ذخیره سازی مغناطیسی، کارتهای مغناطیسی و نیز ذخیره شده در حافظه رایانه ای باشد داده اموال هستند.» (شیرزاد، ۱۳۸۸، ۸۲)

داده از نظر قانونگذار نماینده و معرف اشیاء ملموس و مادی است که در کلاهبرداری رایانه ای نیز بعد از دستکاری سیستم رایانه ر بوده می شوند. بنابراین استفاده از واژه داده می تواند بخش اعظمی از اموال را در بر گیرد از جمله خدمات که سرقت آن نیز طبق مباحث ذکر شده جرم محسوب می گردد.

در بسیاری از ایالات آمریکا، قانونگذار داده های رایانه ای را بعنوان مال یا شئی ارزشمند تعریف کرده است و بدین ترتیب، اعمال مقررات سرقت یا مقررات کلی جدید در خصوص جرم رایانه ای را ممکن ساخته است. ماده ۴ قانون نمونه جرایم رایانه ای انجمن ویدیوتکس آمریکا مصوب ۲۵ ژانویه سال ۱۹۸۵ هرکس را که بصورت عمدی و بدون مجوز، داده های رایانه ای را نسخه برداری کرده یا مورد استفاده قرار دهد را در خور مجازات می داند. (اولریش، ۱۳۸۴، ۱۰۵)

اطلاعات (information): به مجموعه ای از داده ها گفته می شود که طی عملیات های منطقی پردازش میگردند و تبدیل به اطلاعاتی میگردند که دانشی را به کاربر منتقل می نمایند. بنابراین اطلاعات از داده های پردازش شده تشکیل شده است که به صورت نرم افزاری ذخیره گردیده و یا با هر وسیله دیگری ضبط شده باشد.

با توجه به تعاریف فوق داده های نرم افزاری بدون پردازش فاقد ارزش هستند و بنابراین داده های نرم افزاری هیچ گاه اطلاعات محسوب نمیگردند! به طور مثال شما در یک رسانه ی اجتماعی مانند فرندفید داده های زیادی را وارد نموده اید ولی هیچ گاه به این داده ها اطلاعات گفته نمی شود و ممکن است بسیاری از داده ها طی عملیات پردازش به اطلاعات تبدیل نگردند و تبدیل به داده هایی هرز گردند.

در بخش انتهایی تعریف اطلاعات به ضبط داده ها به هر وسیله ای اشاره شده است. به طور مثال یک دستگاه ضبط صدا تبدیل به اطلاعات نمیگردد و مستلزم پردازش به روی داده های صوتی است تا تبدیل به اطلاعات گردد و دانشی را به کاربر منتقل نماید.

از نمونه های دیگر تعریف داده و اطلاعات میتوان به ابزارهای ارتباطی نظیر پست الکترونیکی اشاره نمود؛ در پست الکترونیکی شما، هر نامه شامل داده هایی است ولی ممکن است بدلیل عدم پردازش توسط انسان (مانند مربوط بودن به شخص؛ مرتبط نبودن نامه مانند نامه های تبلیغاتی) این داده ها تبدیل به اطلاعاتی برای انسان نگردد و این نامه ها تبدیل به هرزنامه ها گردند. (سایت اینترنتی)

اسناد (document): در فرهنگ فارسی معین در تعریف اسناد آمده است «نوشته ای که قابل استناد باشد» پس سند در صورتی قابل استناد است که حاوی اطلاعاتی باشد که در سند مندرج شده است که این تعریف یعنی داده ها هیچگاه تبدیل به اسناد نمی گردند و باید پردازش لازم روی آنها صورت گرفته تا تبدیل به اطلاعات و سپس اسناد گردند.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

بنابراین با توجه به تعاریف ارائه شده از مال در فقه و قانون موضوعه و نیز بررسی معنا و مفهوم داده های رایانه ای جهت اطلاق عنوان مال بر آنها باید بیان نمود که «چنانچه داده های رایانه ای بوسیله پردازش اطلاعات توسط انسان یا هر وسیله دیگر تبدیل به اطلاعات قابل استناد گردیده؛ سندیت داشته و مطابق مقررات قانونی سند نیز دارای ارزش مالی می باشد.» که با این وصف این داده های رایانه ای که از طریق پردازش اطلاعات سندیت یافته دارای تمام شرایط و ضوابط حاکم بر تعریف مال بوده و چنانچه عملی مجرمانه در چارچوب تعریف قانونی نسبت به آنها صورت گیرد بسته به نوع جرم ارتكابی قابل تعقیب و مجازات می باشد که با در نظر گرفتن تمام شرایط حاکم بر موضوع داده های رایانه ای مشروط به وجود شرایطی که فوقاً بیان شد می توانند مشمول عنوان سرقت رایانه ای یا تخریب یا ... قرار گیرند.

حرز؛ معنا و مفهوم آن

بعد از روشن شدن مفهوم مالیت داده های رایانه ای و اطلاق عنوان مال بر این داده ها بر اساس شرایط بیان شده جهت اطلاق عنوان سرقت رایانه ای (که در زمره سرقت تعزیری می باشد) جهت بررسی این موضوع که آیا سرقت رایانه ای می تواند مشمول عنوان سرقت های حدی نیز گردد یا خیر نیازمند بررسی مفهوم حرز و معنای آن در فقه، قوانین موضوعه و قانون جرایم رایانه ای می باشیم که آیا در جرایم سرقت رایانه ای نیز سارق می تواند هاتک حرز محسوب گردد و اقدام وی با تحقق سایر شرایط لازم می تواند مشمول عنوان سرقت مستوجب حد نیز باشد یا خیر؟

برای درک درست مطلب و رسیدن به پاسخ صحیح ابتدا باید روشن شود که حرز چیست؟

در فرهنگ معین حرز به معنای جای استوار، پناهگاه، بهره، حظ، نصیب آمده است (معین ۱۳۷۷ ج ۱: ۱۳۴۸-۱۳۴۷).

در صحاح، مجمع البحرین، لسان العرب و تاج العروس از آن با عنوان «موضع الحصین» جایگاه استوار نام برده اند.

و در مصباح المنیر از آن با عنوان «المكان الذی یُحفظُ فیهِ»؛ جایی که در آن چیزی حفظ شود؛ نام برده است. لذا در کل می توان نتیجه گرفت از نظر لغوی حرز جایی است که انسان اشیای خود را در آن قرار داده تا حفظ و نگهداری شود (جوهری ۱۴۱۰ ج ۳: ۷۸۳؛ ابن منظور ۱۴۱۴ ج ۵: ۳۳۳؛ مرتضی زبیدی ۱۴۱۴ ج ۸: ۴۵-۴۴؛ فیومی بی تا ج ۲: ۱۲۹؛ طریحی ۱۴۰۳ ج ۴: ۱۵).

در مورد معنای حرز وقتی به کتب فقهی مراجعه می کنیم با این عبارت برخورد می کنیم که «لاتحدید فی الشرع للحرز المعترف فی القطع نصاً و فتوی بل اجماعاً بقسمیه» (نجفی بی تا ج ۴۱: ۴۹۹).

در شرع برای حرزی که معتبر است در اجرای حد سرقت تعریف مشخصی وجود ندارد نه در نصوص و نه در فتاوی فقها و در این مورد اجماع است. لذا علما حرز و میزان و حدود و ثغور آن را به عرف واگذار کرده اند. البته بعضی از علما خواسته اند که تعریف کامل و جامعی برای حرز ارائه دهند: از آن جمله مثلاً شیخ در نهایی فرموده اند: «والحرز هو کُلّ موضع لم یکن لِغیر المتصرف فیهِ الدخول الیه آلاً بأذنه، أو یكون مقفلاً علیه أو مدفوناً...» (شیخ طوسی ۱۴۰۰: ۴۱۷).

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

طبق تعریف ابن زهره در غنیه، که آن را به اصحاب نسبت می‌دهند، حرز عبارت است از: «هر موضعی که جز مالک و یا مالک در تصرف، کسی حق دخول در آن را ندارد مگر با اجازه مالک» (ابن زهره ۱۴۱۷: ۴۳۰). و حتی بنابر قول صاحب جواهر، در مبسوط و التبیان و الغنیه و کنزالعرفان این قول به علمای شیعه نسبت داده شده و در کنزالعرفان در مورد این تعریف ادعای اجماع کرده‌اند (نجفی بی تا ج ۴۱: ۴۹۹) ولی علما و از جمله آنها امام خمینی، شهید ثانی و صاحب جواهر ایراداتی به این تعریف گرفته‌اند (امام خمینی ۱۴۲۱ ج ۱ و ۲: ۸۸۴-۸۸۵؛ نجفی بی تا ج ۴۱: ۴۹۹؛ شهید ثانی ۱۳۷۲ ج ۲: ۳۷۹).

تعریف دیگری صاحب ریاض از بعضی از علما نقل کرده‌اند مبنی بر اینکه حرز جایی است که سارق برای دزدی از آنجا احساس خطر کند (طباطبایی کربلایی بی تا ج ۲: ۴۸۹) که شهید ثانی با عنوان «قیل» در الروضة البهیة ... آورده‌اند و سپس آن را هم با یک مورد، که آن خانه‌ای است که دره‌ایش باز است و در میان آبادی است و صاحب آن هم نیست به‌عنوان مورد نقضی، رد کرده‌اند (شهید ثانی ۱۳۷۲ ج ۲: ۳۷۹).

لذا در کل می‌توان گفت که مرجع در حرز عرف است چنانچه کسانی مثل شیخ بعد از تعریفی که ذکر می‌کنند اذعان می‌دارند که مسأله عرفی است (شیخ طوسی ۱۴۰۰: ۴۱۷) و حتی مواردی را هم که علما در کتب فقهی آورده‌اند و روی حرز بودن یا نبودن آن بحث کرده‌اند، بیشتر بحث‌ها به این برمی‌گردد که عرف آن را حرز می‌داند یا خیر و چه‌بسا جایی در نظر عرف حرز بوده و گروهی آن را حرز نمی‌دانسته و همین اختلاف عرف به اختلاف تعبیر علما هم سرایت کرده است.

امام خمینی در تحریرالوسیله برای حرز تعریفی ذکر نکرده و آن را به عرف واگذار کرده‌اند و صرفاً مثال‌هایی ذکر کرده‌اند. مثل اینکه «در جایی باشد که قفل دارد یا بسته شده است یا مدفون در خاک باشد یا مثلاً مالک از نظر آن را پنهان کرده باشد مثل زیر فرش یا داخل کتابی یا مانند آن که عرفاً حرز به حساب بیاید و حتی فرموده‌اند «اگر چیزی آشکار باشد ولی در جایی باشد که بدون اذن مالک نمی‌توان به آنجا وارد شد حال اگر فردی این شیء ظاهر را دزدید حد قطع در مورد او جاری نمی‌شود» که این برخلاف تعریف شیخ از حرز است (امام خمینی ۱۴۲۱ ج ۱ و ۲: ۸۸۴-۸۸۵).

در نهایت صاحب جواهر و امام و شهید ثانی فرموده‌اند که چون مرجع عرف است لذا چه‌بسا چیزی برای یک شیء حرز محسوب شود ولی برای شیء دیگر حرز به حساب نیاید.

البته در مورد بعضی از اشیاء روایاتی داریم که در مورد حرز بودن یا نبودن آنها بحث می‌کنند؛ مثلاً در مورد درختان و میوه آنها و درخت نخل یا در مورد ربودن مال از جیب ظاهر و باطن و مواردی از این قبیل که مورد بحث علما قرار گرفته؛ ولی در مورد اشیایی غیر از آنچه در روایات آمده قطعاً می‌توان گفت مرجع عرف است و اگر عرف چیزی را حرز دانست دزدی از آن حد سرقت دارد و اگر عرف آن را حرز ندانست یا در حرز بودن آن تردید کرد قطعاً حکم قطع دست برداشته می‌شود که در مورد تردید از باب قاعده در‌الحد خواهد بود. حتی در استفتائات جدید که از علما در این مورد شده ملاک را عرف دانسته‌اند و به آن رجوع داده‌اند (فاضل لنکرانی ۱۳۸۶ ج ۱ و ۲: ۳۶۴).

حال به سؤال اول باز می‌گردیم که آیا بانک و حساب‌های بانکی حرز حساب می‌شود یا خیر؟

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

گفتیم که تحقق عنوان حرز به عرف جامعه ارجاع داده شده است. و وقتی به عرف امروز مراجعه می‌کنیم، می‌بینیم یکی از دلایل مردم برای گذاشتن پول‌هایشان در بانک، که در مورد بسیاری از افراد هم صدق می‌کند، مسأله امنیت بانک‌هاست؛ یعنی مردم به بانک‌ها به‌عنوان جایی که از پول‌هایشان حفاظت می‌کند نگاه می‌کنند و آن را مانند صندوقی مطمئن برای دارایی خود می‌دانند لذا می‌توان به آن به‌عنوان حرز نگرست و اصولاً جدا کردن عنوان حرز از بانک مشکل است، نه صدق عنوان حرز، به‌خصوص که در بانک‌ها هر حساب برای خود رمزی دارد که به‌عنوان کلید و قفلی برای هر حساب می‌باشد و فردی که به این رمز دست پیدا می‌کند یا کارت را، که به‌عنوان کلید برای هر حساب است، می‌رباید و یا به‌طریقی با استفاده از کارت‌های جعلی به حساب‌های افراد نفوذ می‌کند گویی که این قفل و کلید را شکسته و حرز را هتک کرده است.

اخراج مال از حرز

پس از بررسی مفهوم مالیت داده‌های رایانه‌ای و حرز در نگهداری مال، موضوع دیگری که بررسی آن جهت تحقق سرقت و اطلاق عنوان سرقت اعم از سرقت تعزیری و به‌خصوص در سرقت حدی واجد اهمیت می‌باشد موضوع اخراج مال از حرز می‌باشد که باید بررسی گردد که آیا اخراج اعتباری مال نیز در قوانین موضوعه ما و قانون جرایم رایانه‌ای موضوعیت دارد یا خیر؟

آنچه در کتب فقهی به آن پرداخته شده اخراج محسوس و فیزیکی است و در مورد اخراج اعتباری موردی یافت نشد. تنها موردی که شائبه خروج اعتباری را داشت موردی بود که سارق مال مسروقه را می‌بلعد. در این مورد امام می‌فرمایند: اگر مانند غذا از بین برود حد جاری نمی‌شود (امام خمینی ۱۴۲۱ ج ۱ و ۲: ۸۸۹) ولی حقیقت امر این است که در این حالت آنچه خارج می‌شود دیگر خوراکی نیست نه اینکه به اخراج خدش‌های وارد شده باشد و لذا بعد از آن می‌فرمایند: اگر آنچه بلعیده از شکمش بدون سختی خارج شود — ولو بر اساس عادت او — و او با این حال از حرز خارج گردد پس در قطع و عدم آن دو وجه است که شبهه آنها قطع است (امام خمینی ۱۴۲۱ ج ۱ و ۲: ۸۸۹ م ۸).

البته وقتی به‌مواردی که فقها به‌عنوان مثال ذکر می‌کنند مراجعه می‌شود می‌توان نتیجه گرفت همان‌گونه که خود حرز امری عرفی است اخراج هم امری عرفی است و بستگی تام به خود حرز دارد چه اینکه مثلاً در مورد دزدی میهمان عنوان می‌کنند میهمان چون با اذن صاحبخانه وارد می‌شود لذا خانه برای او حرز نیست ولی جاهای مخفی خانه و مثلاً صندوق یا کمد های قفل شده برای او حرز است (امام خمینی ۱۴۲۱ ج ۱ و ۲: ۸۸۳ م ۷).

حال اگر او شیء را از کمد یا صندوق، مخفیانه و سرّاً خارج کند ولو اینکه از خانه خارج نکرده چون حرز برای او خود صندوق بوده لذا اخراج صادق است ولی اگر فرد غیر میهمان وارد خانه شود تا مادامی که شیء را از خانه خارج نکرده اخراج صدق نمی‌کند یا مثلاً [مرحوم آیت‌الله] بهجت می‌فرماید که سارق اگر پول را از صندوق خارج کند و در حیاط خانه دستگیر شود اخراج از حرز صادق است چون حرز پول، صندوق است نه خانه (بهجت ۱۴۲۸ ج ۴: ۴۶۷).

در این مورد هم هر حساب می‌تواند یک حرز محسوب شود چون هر حساب بانکی رمز ورود و شماره حساب مخصوص به‌خود را دارد؛ لذا وقتی سارق این حرز را می‌شکند (البته با کشف رمز یا هک رایانه‌ای) و وارد حساب می‌شود و مقداری وجه را از این حساب به حساب دیگری وارد می‌کند همانند این است که آن مقدار پول را از حرزی خارج و به حرز دیگری وارد کرده است.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

از آنجایی که خروج فیزیکی تا وقتی که پول توسط سارق از حساب مورد نظر برداشت نشده اتفاق نیفتاده و صرفاً پول از حسابی به حساب مورد نظر سارق داخل شده است؛ لذا در اینجا باید روشن شود که آیا خروج محقق شده است یا خیر؟ البته این شبهه در حالی است که دزد بعد از ورود و نفوذ به حساب فردی مبلغی را به حساب مورد نظر خود واریز کرده باشد و آلا اگر از طریق کارت‌های سرقتی یا جعلی و از طریق خودپردازها، پول برداشت شده باشد قطعاً خروج تحقق پیدا کرده است.

بنابراین مسأله اخراج تنها در صورتی مورد سؤال و مناقشه است که دزدی از طریق هک رایانه‌ای اتفاق افتاده باشد. در این حالت، تا زمانی که نمی‌دانیم خروج اعتباری از مصادیق اخراج مورد نظر در فقه است یا خیر نمی‌توان آن را محقق دانست. (از باب عدم امکان رجوع به عام در شبهات مصداقی) علاوه بر اینکه خود وجود شبهه، موضوعی برای قاعده درء‌الحد، و برداشتن حد قطع در این نوع دزدی می‌شود.

در اینجا لازم است که به یک شبهه که غالباً وجود دارد پاسخ داده شود. و آن تفاوت دزدی و کلاهبرداری اینترنتی است. در نوع سنتی این جرائم تفاوت بسیار روشن است؛ زیرا آنچه در تحقق عنوان کلاهبرداری مهم است، تحصیل مال دیگران به روشی متقلبانه است، یعنی هر چند در مثلاً جرم دزدی یا خیانت در امانت نیز بحث بردن مال غیر مطرح است ولی در جرم کلاهبرداری بردن مال غیر با انجام عملیات متقلبانه صورت می‌پذیرد و در واقع به‌خاطر اغفال، صاحب مال، مال را به کلاهبردار می‌دهد (بوشهری ۱۳۸۷: ۲۰۴-۱۹۳). البته ممکن است خود صاحب مال را به او ندهد بلکه امین صاحب مال یا وکیل مال را به او بدهد.

در تعریف فقهی این جرم هم که با عنوان احتیال نام برده می‌شود این مسأله کاملاً لحاظ شده است. چه اینکه در تعریف آن فقها چنین آورده‌اند که «المُحتال علی اموال الناس بالمکر و الخدیعة و تزویر الکتب و شهادت الزور و الرسالات الکاذبة و غیرذلک» (شیخ مفید ۱۴۱۳: ۸۰۵؛ شیخ طوسی ۱۴۰۰ ج ۲: ۷۲۱؛ ابن ادریس ۱۴۱۰ ج ۳: ۵۱۳؛ علامه حلی ۱۴۲۰ ج ۵: ۳۸۳).

یعنی محتال کسی است که با فریب و نیرنگ و سندهای جعلی و گواهی دروغ و نامه‌های دروغی و افعالی مانند این، اموال مردم را می‌برد.

و این تعریف و مشابه آن را همه علمای از متقدمین مانند شیخ مفید، شیخ طوسی، علامه حلی، محقق حلی و ابن ادریس و سلار و ... تا علمای متأخر چون امام خمینی و ... در کتب خود آورده‌اند و می‌توان به کتب فقهی چون *المقنعه*، *المهذب*، *النهایه*، *المراسم و السرائر و تحریرالوسیله* ... مراجعه نمود (ابن براج ۱۴۰۶ ج ۲: ۵۵۴؛ محقق حلی ۱۴۰۸ ج ۴: ۱۶۹؛ سلار دیلمی ۱۴۰۴: ۲۵۹؛ امام خمینی ۱۴۲۱ ج ۱ و ۲: ۸۹۱ م ۱۲).

نکته مهم و به اصطلاح محل اشکال اینجاست که در دزدی‌های شبکه‌ای (اینترنتی) و رایانه‌ای، در واقع کسی که توانسته به سیستم‌ها و شبکه‌ها وارد شود، با دستکاری داده‌ها نوعی سندسازی و جعل انجام می‌دهد؛ به‌گونه‌ای که به نظر می‌رسد در حسابش مقداری پول وارد شده بدان معنی که سارق نفوذکننده به سیستم، کدهای ورود اطلاعات را پیدا کرده و داده خود

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

ساخته را جایگزین می‌کند. تغییر در اطلاعات یکی از مهم‌ترین نوع حمله به شمار می‌رود. کاربر اطلاعات تغییر یافته را دریافت می‌کند و بدون اطلاع از تغییر آنها را مورد کاربری قرار می‌دهد (محبوبی ۱۳۸۱: ۱۱-۱۲).

لذا ما می‌بینیم در بسیاری مواقع در تعاریف بین کلاهبرداری و دزدی اینترنتی تفاوتی قائل نشده‌اند حتی در قانون جرایم رایانه‌ای فصل سوم ماده سیزده هر دو را تحت یک عنوان و با یک نوع مجازات آورده است.

چنانچه در استفتائاتی که از بهجت شده است، ایشان (در مورد حکم سرقت‌های الکترونیکی اعم از اطلاعات و پول؛ توسط اینترنت و کامپیوتر و موبایل) فرموده‌اند: «مورد اجرای حد نیست مگر صدق احراز قطعی باشد، نه مستند به احتیال سارق بدون صدق احراز» (بهجت ۱۴۲۸ ج ۴: ۴۵۰) و سیستمی حد را جاری نمی‌دانند.

ویژگی های جرایم سرقت کامپیوتری و الکترونیکی

سرقت سنتی در قانون مجازات اسلامی ربودن مال متعلق به غیر تعریف شده است. بنابراین موضوع سرقت مال است. با این حال چیزی که ربوده می‌شود باید جزء مال باشد. در حالیکه بسیاری از کشورها در انتساب مالکیت به اطلاعات تردید دارند؛ البته برخی کشورها مثل آمریکا داده‌های رایانه‌ای را بعنوان اموال در مفهوم سرقت تلقی کرده‌اند که بنظر می‌رسد این مفهوم در حقوق ایران نیز پذیرفته شده است. (ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه‌ای) اما اینکه قانونگذار چرا از واژه «داده» در ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه‌ای استفاده نموده و همانند کلاهبرداری سایبری یا سرقت کلاسیک از واژه «مال» بعنوان موضوع سرقت سایبری استفاده نکرده است شاید به دلیل تفاوتی است که میان مال ملموس و ارزش‌های معنوی وجود دارد. مال، متضمن معنای انحصاری بودن است؛ در حالی که اطلاعات بیشتر کالای عمومی است که نمی‌توان کاملاً توسط یک شخص تصرف شود و با عمل نسخه برداری نیز مورد سوء استفاده قرار می‌گیرند. (اولریش، ۱۳۸۴، ۱۰۶) در قلمرو حقوق جزا صحبت از بردن اطلاعات یا محروم کردن مجنی علیه، اغلب امری سخت است که قانون جرایم رایانه‌ای با حمایت از داده‌ها در ماده ۱۲ این امر را ممکن ساخته است. اگرچه مال چیزی است که پرداخت پول یا یک کالای با ارزش دیگر در مقابل آن، هم از نظر شرعی و هم از نظر عرف جایز باشد. اما ربایش نوشته‌ای که حاکی از حق مالکیت است یا ربایش یک عکس منحصر به فردی هرچند برای دیگری فاقد ارزش اقتصادی است سرقت محسوب می‌گردد. فرق سرقت و کلاهبرداری سایبری در همین است که موضوع جرم کلاهبرداری سایبری، مال است و هدف قانونگذار از پیش بینی مجازات سنگین برای این جرم حمایت از مال است؛ اما در مقررات راجع به سرقت سایبری، ارزش مادی مال موضوع جرم برای قانونگذار نباید اهمیتی داشته باشد و تنها در مورد سرقت مستوجب حد است که قانونگذار برای اعمال مجازات، ارزش معینی را مورد توجه قرار داده است. بنابراین در سرقت ممکن است چیزی غیر قابل تقویم به پولی که در عرف جامعه دارای ارزش مادی نیست، ولی از نظر معنوی برای صاحب آن دارای ارزش است، در فضای مجازی مورد سرقت قرار گیرد مانند سرقت عکس یا هویت. (سلامی، ۱۳۹۴، ۱۵۵)

حقوق کیفری، اطلاعات را مال تلقی کرده و دارنده آن را مستحق اعطای حق انحصاری می‌داند. از جمله اینکه شخصی غیر از دارنده حق دستیابی به آن را نداشته باشد. بنابراین در صورتی که این حق دارنده اطلاعات از طریق کپی یا اعمال دیگر نقض گردد، اعمال ارتكابی در قالب سرقت سایبری قرار می‌گیرد...

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

داده ها و برنامه های کامپیوتری واجد ارزش اقتصادی هستند و شرکتها و مقامات اداری تا حد زیادی به داده پردازی وابسته اند و نیز با توجه به حجم داده های ذخیره شده در ابزار الکترونیک، هرگونه ربایش و کپی و صدمه زدن به داده ها موجب خطر بسیار و تبعات منفی بعدی است. هدف مرتکب در این جرم ممکن است کسب منفعت نباشد و جهت صدمه وارد کردن باشد.

داده ها را مراتب و اقسامی است، «داده رایانه ای»، «داده مخابراتی»، «داده موجود روی کارتهای اعتباری»، «داده موجود روی تراشه مغناطیسی» و... اما به طور کلی عبارت است از اطلاعاتی که در قالبی خاص ایجاد، ذخیره و نگهداری می شوند.

آنچه موضوع جرایم رایانه ای واقع می شود، غالباً داده های رایانه ای است. البته اقسام دیگر نامبرده شده از داده را می توان به نوعی داده رایانه ای دانست؛ چرا که امروزه با هم در آمیختن تجهیزات مخابراتی و سیستمهای رایانه ای دیگر عملاً تفکیک این فضاها از یکدیگر امکان میسر نیست. داده های موجود روی کارتها و تراشه ها نیز به وسیله رایانه قابل ایجاد، ذخیره و پردازش است. لذا داده رایانه ای دارای مفهوم عامی است که سایر انواع یاد شده، زیرمجموعه های آن هستند به همین علت هم کنوانسیون جرایم سایبر در بند «ب» ماده ۱ خود، فقط «داده رایانه ای» را تعریف کرده است :

«به معنای هر نمادی از واقعیات، اطلاعات یا مفاهیم است به شکلی که برای پردازش در سیستمهای رایانه ای که حاوی برنامه ای مناسب برای واداشتن یک سیستم رایانه ای به انجام یک وظیفه است، مفید باشد.»

در شق «ج» از ماده ۱ لایحه قانون مجازات جرایم رایانه ای که توسط کمیته مبارزه با جرایم رایانه ای قوه قضائیه تهیه و جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تسلیم گردیده بود «داده دارای ارزش مالی است.» اما از آنجا که بموجب تصویب این لایحه مرکز پژوهش های مجلس با این توجیه که با توجه به پیشرفت فناوری، تعاریف قابلیت خود را از دست داده و موجب جلوگیری از تفسیر قضایی قانون توسط قضات در برخورد با مسائل مستحدثه خواهد شد، به طور کلی پیشنهاد حذف تمامی بخش اول آن «تعاریف» که شامل ماده ۱ و مشتمل بر هشت شق بوده است را نموده اند که به نظر کاملاً غیرمنطقی است و خلاف اصل شفافیت قانونگذاری و اصل تفسیر مضیق قوانین کیفری است و قانون مصوب در زمینه داده ساکت است.

اما بر اساس ماده ۲ قانون تجارت الکترونیک «داده نمادی از واقعیت، اطلاعات یا یک مفهوم است که با وسایل الکترونیکی، نوری یا فناوری های جدید اطلاعات، تولید، ارسال، دریافت، ذخیره یا پردازش می شود.»

با توجه به تعریف قانونی سرقت و ویژگی های فعل مجرمانه (ربودن)، موضوع این جرم مال منقول است که دو خصوصیت دارد: اول قابلیت ربودن و دوم قابلیت تملک

ربودن مال (انتقال آن از حيازت بزه دیده به حيازت بزه کار یا سارق) در صورتی امکانپذیر است که در عمل مال مذکور قابلیت ربودن یعنی جابه جا شدن را داشته باشد و چنین حالتی ممکن نیست مگر آنکه منقول باشد. (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۶، ۵۵)

بنابراین عمل ربودن در سرقت رایانه ای اختصاص به اموال منقول دارد. به عبارتی ربودن در ارتباط با مال منقول است که ارتباط و مصداق می یابد. ربودن با نقل و انتقال از جایی به جای دیگر توأم است و از آنجا که ربایش اختصاص به اموال منقول دارد لذا این نکته هرچند در مورد برخی از سرقتهای رایانه ای مانند سرقت نرم افزار رایانه صدق می کند اما راجع به سرقت

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

اطلاعات که بموجب قانون موضوع سرقت سایبری قرار گرفته اختلاف نظر وجود دارد که باید گفت که برنامه های رایانه ای که امکان نقل و انتقال آنها وجود دارد در حکم اموال منقول و مشمول احکام آن محسوب می شود.

در این خصوص کمیسیون حقوقی قوه قضائیه نیز چنین اظهار می دارد «اطلاعات و برنامه هایی که به حافظه رایانه سپرده یا بر روی دیسکت ضبط گردیده، یا خریداری می شوند یا برای تولید آنها مبالغی هزینه می گردد، بنا به مراتب؛ این اطلاعات در حکم اموال منقول و جزء دارایی شخص بوده و مع الوصف قابلیت مبادله و قبض و اقباض را دارند و در بازار آزاد نیز در معرض خرید و فروش قرار می گیرند. لذا سرقت اطلاعات در صورتی که متعلق به دیگری بوده و اختصاصاً مال او به شمار آید در خور مجازات است»

شیوه های گوناگون سرقت الکترونیکی

در سرقت های مالی رایانه ای ما با دو نوع عملیات مواجه هستیم:

نوعی که از طریق نفوذ غیر مجاز شبکه ای (هک اینترنتی) جابه جایی پول انجام می شود. در این حالت نفوذکننده از حساب فرد یا افراد مورد نظر مبلغی به حساب ثالث واریز می کنند. در این حالت چون مسأله اخراج مورد نظر فقه مشکوک است، اگر بتوان آن را سرقت دانست؛ از باب قاعده درء الحد، حد قطع جاری نمی شود. علاوه بر اینکه چون مجرم با ارائه یک سند جعلی که از طریق نفوذ غیر مجاز درست کرده و نامود می کند که در حسابش پولی وارد شده و از طریق کارمندان بانک که حکم امنای صاحبان حساب را دارند، مبلغ را دریافت می کند و به این وسیله در مال دیگران با عملیاتی به ظاهر درست ولی متقلبانه و جعلی تصرف می کند. لذا اصلاً سرقتی واقع نشده و نوعی کلاهبرداری محسوب می شود که حد قطع ندارد.

نوع دیگر از عملیات ربایش در مواردی است که با کارت های اعتباری دزدی یا تقلبی و جعلی از حساب دیگران بدون مراجعه به بانک برداشت می شود چون در واقع در اینجا فرد مختار و عاقلی نیست که مورد عملیات متقلبانه واقع شود و صرفاً دستگاه به عنوان یک ابزار، بدون اینکه اراده ای آزاد حد وسط قرار گیرد پول را در اختیار سارق قرار می دهد گویی که او با کلید دزدی یا کلیدی که از روی کلید اصلی ساخته شده پول را از صندوق برمی دارد؛ لذا در این حالت سرقت روی داده است و حد جاری می شود. (فصلنامه متین، شماره شصت، ص ۲۹)

در همین جا و به فراخور موضوع مورد بحث و در جهت روشن شدن تفاوت بین "هکر" و "کرکر" و "واکر" تعریفی را از آنها ارائه می دهیم

فرق بین هکر و کرکر و واکر چیست؟

هکر: کسی است که با سیستم های کامپیوتری آشناست و می تواند با روش های خاص (بدون اجازه) وارد آنها شود.

کرکر: کسی که هدفش از نفوذ به سیستم ها، خرابکاری و ایجاد اختلال در سیستم های کامپیوتری است.

واکر: کسی که هدفش از نفوذ به سیستم ها، استفاده از اطلاعات آن سیستم ها است.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

انواع هکرها

کلاه سفید: این قشر اکثراً متخصصین شبکه و امنیت هستند و کار اصلی آنها نشان دادن نقاط ضعف و قوت یک سیستم است و به خاطر همین، این هکرها در شرکت‌های بزرگ کامپیوتری در بخش امنیت مشغول کار هستند و حفره‌های امنیتی که باعث نفوذ به سیستم‌های آن شرکت‌ها می‌شود را شناسایی می‌کنند.

کلاه سیاه: نام دیگر آنها واکر است. این گروه همان طور که از رنگ کلاهشان مشخص است، کارشان ایجاد اختلال و مزاحمت برای سیستم‌ها است به شکل کلی کار آنها دقیقاً بر عکس دسته قبلی است.

کلاه خاکستری: این هکرها ترکیبی از هک‌های قبلی، یعنی هم کلاه سفید هم کلاه سیاه به همین دلیل به آنها کلاه خاکستری گفته می‌شود به قول معروف روزها کلاه سفید و شب‌ها کلاه سیاه هستند.

کلاه صورتی یا بچه اسکرپیتی: این دسته را معمولاً قشر کم سن و سال و تازه کار تشکیل می‌دهند، این افراد برای خودنمایی و نشان دادن دانش خیالی خود اقدام به هک کردن می‌کنند و هیچ خلاقیتی از خود ندارند و سواد علمی آنها در حد نوشتن برنامه‌های مورد نیاز برای نفوذ نیست و با بازارهای آماده و پیش پا افتاده اقدام به نفوذ می‌کنند.

ارکان جرم سرقت رایانه ای

حقوق کیفری کلاسیک تا کنون از موضوعات مادی و ملموس حمایت می‌نموده و ربودن اموال عینی و قابل رویت را سرقت تلقی کرده بود؛ اما با پیشرفت تکنولوژی و صنعتی شدن کشورها، داده‌ها و اطلاعات رایانه‌ای، اگرچه ملموس و عینی نبوده ولی ارزش فراوانی در زندگی انسانها پیدا کرده‌اند. بدین ترتیب حقوق کیفری که حافظ ارزشهای انسانها می‌باشند باید به حمایت از این داده‌ها و اطلاعات هم بپردازد. قانونگذار در ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه‌ای ربودن داده‌های متعلق به دیگری را جرم انگاری کرده است و برای آن مجازات تعیین نمود که از آن با عنوان سرقت رایانه‌ای یاد می‌کنند. در تعریف سرقت رایانه‌ای گفته شده است که «سرقت رایانه‌ای یک جرم رایانه‌ای محض می‌باشد و یک جرم نوین که رایانه در آن، هدف و موضوع جرم است نه اینکه رایانه وسیله ارتکاب برای آن باشد» (عالی پور، ۱۳۹۰، ۲۴۶)

رکن قانونی سرقت رایانه‌ای

رکن قانونی سرقت رایانه‌ای در ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه‌ای بیان گردیده است که اشعار می‌دارد «هر کس به طور غیر مجاز داده‌های متعلق به دیگری را برآید، چنانچه عین داده‌ها در اختیار صاحب آن باشد، به جزای نقدی از یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال و در غیر اینصورت به حبس از نود و یک روز تا یکسال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.»

این جرم ابتدا در متن لایحه پیشنهادی جرایم رایانه‌ای پیش بینی نشده بود ولی در اصلاحات بعدی به ماده ۱۲ به شرح فوق تحت عنوان ربایش داده‌های متعلق به دیگری مورد توجه قرار گرفت و اکنون عنصر قانونی بزه سرقت رایانه‌ای محسوب می‌شود که بر اساس همین ماده نیز به بررسی ارکان مادی و معنوی این جرم پرداخته می‌شود. (عزیزی، ۱۳۹۴، ۱۳۸)

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

امروزه داده های متعلق به کاربران در سامانه ها و شبکه های رایانه ای ، دستگاههای الکترونیکی، گوشی های تلفن همراه، وب سایت ها، وبلاگ ها و همچنین شبکه های اجتماعی مجازی در قالب فایل های متنی، صوتی و تصویری ذخیره شده اند. قانونگذار ایران در این ماده داده های متعلق به کاربران رایانه ای و فضای سایبر(به مفهوم عام شامل تمام اشخاص حقیقی ، حقوقی و دولتی) را مورد حمایت کیفری قرار داده است.

تنها موردی که در قوانین حقوقی و کیفری ایران به سرقت داده های رایانه ای اشاره شده، ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای(ماده ۷۴۰ قانون تعزیرات) می باشد که تنها به عبارت « هر کس به طور غیر مجاز داده های متعلق به دیگری را برآید... » اشاره نموده است که ظاهراً تبیین روشنی از این جرم را ارائه نکرده است؛ لکن به نظر می رسد مقصود مقنن از این کلی گویی پوشش تمام جنبه های چنین سرقتی می باشد. در هر حال برای حقوقدانان و دست اندرکاران حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات این جرم انگاری در هاله ای از ابهام قرار دارد. علاوه بر این با مسائلی در رابطه با تعابیر فقهی، حقوقی و مهندسی از سرقت رایانه ای مواجه هستیم.

رکن مادی سرقت رایانه ای

با توجه به ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای ، قانونگذار تحلیل روشنی از سرقت رایانه ای ارائه نموده است و بصورت کلی و عام به ربایش داده های متعلق به دیگری اشاره کرده است که دارای ابهامات زیادی می باشد که به بحثی از این ابهامات نیز در همین بحث عنصر مادی اشاره می گردد.

در رکن مادی جرایم رفتار فیزیکی مرتکب و شرایط و اوضاع و احوال تحقق رفتار مجرمانه و نیز نتیجه رفتار مجرمانه مرتکب مورد بررسی قرار می گیرد.

رفتار فیزیکی جرم :

با توجه به بیان ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای(ماده ۷۴۰ تعزیرات) رفتار فیزیکی مرتکب در جهت ارتکاب این جرم بصورت فعل مثبت است که بصورت ربایش داده های متعلق به دیگری محقق می شود. لذا با ترک فعل نمی توان وقوع این جرم را محرز دانست.

شرایط و احوال لازم برای تحقق جرم سرقت رایانه ای(ربایش داده های متعلق به دیگری):

در بحث و بررسی شرایط لازم جهت تحقق جرم سرقت رایانه ای(ربایش داده های متعلق به غیر) به بررسی این موضوع می پردازیم که قانونگذار در متن ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای چه خصوصیات و ویژگی هایی را برای تحقق این جرم مدنظر قرار داده است.

ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای بیان می دارد که « هر کس به طور غیر مجاز داده های متعلق به دیگری را برآید، چنانچه عین داده ها در اختیار صاحب آن باشد، به جزای نقدی از یک میلیون (۱/۰۰۰/۰۰۰)ریال تا بیست میلیون(۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال و در

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

غیر اینصورت به حبس از نود و یک روز تا یکسال یا جزای نقدی از پنج میلیون (۵/۰۰۰/۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰/۰۰۰/۰۰۰) ریال یا هر دو مجازات محکوم خواهد شد.»

الف) اولین جزء رکن مادی تشکیل دهنده این جرم (سرقت رایانه ای یا ربایش داده های متعلق به دیگری) این است که مرتکب این جرم هرکسی می تواند باشد (اعم از اینکه شخص حقیقی باشد و یا شخص حقوقی، ایرانی باشد یا خارجی، کارمند یا غیر کارمند دولت، نظامی یا غیر نظامی) توضیحا اینکه قانونگذار در ابتدای این ماده (ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای) از واژه «هرکس» استفاده نموده است که با توجه به لفظ «هرکس» بیان شده در این ماده توسط قانونگذار مرتکب این جرم هم می تواند شخص حقیقی باشد و هم شخص حقوقی. اما تفاوت شخص حقیقی و حقوقی در ارتکاب این جرم صرفا در خصوص مجازات تعیین گردیده می باشد که اشخاص حقیقی مرتکب جرم سرقت رایانه ای بر اساس ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای (۷۴۰ تعزیرات) مجازات می شوند اما مجازات اشخاص حقوقی بر اساس ماده ۱۹ قانون جرایم رایانه ای (ماده ۷۴۷ قانون تعزیرات) تعیین و اعمال می گردد.

در همین جا و به مناسبت تعیین مجازات برای اشخاص حقوقی در قانون جرایم رایانه ای ذکر این نکته خالی از لطف نیست که قانونگذار ایران در قانون جرایم رایانه ای برای نخستین بار قواعد مسئولیت اشخاص حقوقی را اعلام و مسئولیت اشخاص حقوقی را پذیرفته است و پذیرش مسئولیت اشخاص حقوقی در نظام حقوقی ایران را باید نقطه آغاز تحولی از سوی قانونگذار ایرانی دانست. که متعاقب پذیرش مسئولیت اشخاص حقوقی در قانون جرایم رایانه ای؛ قانونگذار در قانونگذاری بعدی در قانون مجازات اسلامی ۹۲ نیز مواردی را در باب مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی بیان نمود.

البته راجع به اشخاص نظامی باید به مفاد ماده ۱۳۱ قانون جرایم نیروهای مسلح نیز توجه نمود و در صورتی که عمل یا اعمال ارتكابی در زمره جرایم احصاء شده در ماده ۱۳۱ قانون فوق باشد باید با توجه به این ماده نسبت به تعیین مجازات اقدام کرد و در غیر اینصورت به ماده ۷۴۰ قانون تعزیرات (ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای) مراجعه کرد.

ب) دومین جزء رکن مادی تشکیل دهنده این جرم (سرقت رایانه ای) این است که دسترسی صورت گرفته وصف «غیرمجاز بودن» را داشته باشد. صدر ماده مذکور بیان می نماید که «هر کس بطور غیر مجاز...» که قید غیر مجاز بکار رفته در این ماده حاکی از این است که برای تحقق این جرم حتما باید شخص بصورت غیر مجاز و بدون مجوز قانونی دست به چنین عملی (سرقت داده های رایانه ای) زده باشد؛ از این رو چنانچه این عمل با رعایت قوانین و مقررات مربوطه و با توجه به ماده ۴۸ همین قانون و سایر قوانین از قبیل قانون آیین دادرسی کیفری انجام شود (به دستور مقام قضایی یا با رضایت صاحب محتوا و یا به امر آمر قانونی) جرم به حساب نمی آید.

کنوانسیون جرایم سایبر نیز به این موضوع اشاره نموده است که مسئولیت کیفری مرتکب جرم منوط به احراز غیرمجاز بودن عمل وی می باشد و این عمل باید بدون حق باشد.

پ) سومین جزء از رکن مادی جرم سرقت رایانه ای این است که موضوع جرم سرقت رایانه ای باید «داده» باشد. به عبارت دیگر داده های رایانه ای مورد حمایت قانونگذار قرار گرفته که ربایش آنها جرم انگاری شده است. ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

بیان می دارد که « هر کس به طور غیر مجاز داده های متعلق به دیگری را بر بیاورد...» بنابراین اگر شخص سخت افزارهای رایانه ای مانند کیس، مودم، موس و ... را بر بیاورد سرقت کلاسیک خواهد بود. موضوع جرم سرقت کلاسیک «مال یا شئی» متعلق به دیگری است و می بایست جنبه مالی داشته باشد زیرا از ارکان اصلی جرم سرقت مالیت داشتن آن شئی است که مورد سرقت قرار گرفته است. در خصوص سرقت رایانه ای نیز موضوع؛ داده ها و اطلاعات رایانه متعلق به دیگری است که می بایست بدون اجازه صاحب آن ربوده شود. اصطلاح «غیرمجاز» در متن ماده، اشاره به ربودن بدون اجازه و بدون حق دارد. اما سوالی که مطرح می شود این است که آیا داده های رایانه ای موضوع جرم سرقت رایانه ای باید دارای ارزش مالی باشد تا ربایش آنها مشمول این ماده قرار گیرد یا خیر؟

برخی حقوقدانان موضوع سرقت رایانه ای را داده ها، اطلاعات، پول و سرقت خدمات دانسته اند و حوزه این جرم را وسیع تر از سرقت سنتی می دانند، زیرا داده ها و اطلاعاتی که جنبه مالی ندارد را نیز شامل می شود مثل اینکه شخص رمز کارت عابر بانک را بر بیاورد یا اطلاعات محرمانه رایانه ای را سرقت کند، باز هم مشمول سرقت رایانه ای است. اما به نظر می رسد که این دیدگاه تفسیر موسع از قوانین کیفری است. داده های رایانه ای موضوع جرایم رایانه ای باید مالیت داشته باشد و از طرفی دارای ارزش مالی بودن یک شئی باشد. از آنجا که قانون، مال را تعریف نموده، لذا نسبت به هر شخصی متفاوت و مفهومی نسبی دارد؛ همانطور که در سرقت سنتی نیز این بحث وجود دارد، مثل ربودن عکسهای خانوادگی در حالی که ممکن است برای دیگران ارزش مالی نداشته باشد اما برای صاحب آن دارای ارزش مالی (اعم از مادی یا معنوی) است و ربودن آنها جرم محسوب می شود. در خصوص جرم سرقت رایانه ای نیز منظور از اینکه داده های رایانه ای باید ارزش مالی داشته باشند همین هست و در اینجا نیز مفهوم نسبی دارد. حال اگر کسی داده های متعلق به دیگری را که جنبه مالی نداشته است، بر بیاورد، سرقت رایانه ای نبوده و ممکن است جرایم دیگری تحت عنوان دسترسی غیر مجاز یا در صورت سری بودن آن داده ها، جاسوسی رایانه ای یا... باشد و از طرفی جرم سرقت یک جرم علیه اموال محسوب می شود و باید موضوع آن داده های مالی باشد که این تفسیر نیز منطبق با تفسیر مضیق قوانین کیفری است اما نگارش ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای به گونه ای است که این موضوع را به ذهن متبادر می نماید که تفسیری غیر از تفسیر مذکور مدنظر قانونگذار قرار داشته است و این ماده صرف ربایش «داده های متعلق به دیگری» را قابل مجازات دانسته است خواه آن داده دارای ارزش مالی باشد خواه نباشد زیرا این ماده اشاره ای به مال یا ارزش مالی داشتن داده ننموده است که به نظر می رسد این تفسیر اگر چه با توجه به کیفیت تنظیم متن قانون می تواند به ذهن متبادر شود اما بر خلاف اصول حقوقی پذیرفته شده می باشد و چندان منطقی و قابل دفاع نمی باشد.

ت) چهارمین جزء از رکن مادی جرم سرقت رایانه ای این است که رفتار مادی فیزیکی در این جرم «ربودن» می باشد و همانند سرقت کلاسیک، فعل مثبت مادی «ربودن» رفتار فیزیکی این جرم را تشکیل می دهد و با ترک فعل امکان ارتکاب آن وجود ندارد. ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای بیان می دارد که « هر کس به طور غیر مجاز داده های متعلق به دیگری را بر بیاورد...»

ربایش نیز مفهومی عرفی دارد که منظور از آن محروم کردن صاحب مال از مال خودش بدون رضایت وی می باشد. در اینجا این سوال مطرح می شود که آیا کپی گرفتن از اطلاعات دیگری نیز ربایش بوده و در نتیجه سرقت رایانه ای محسوب می شود یا خیر؟

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

در نگاه اول در پاسخ به این سوال می توان چنین بیان کرد که کپی یا روگرفت از داده ها ،از انجایی که عین داده ها از دسترس شخص خارج نمی شود و در واقع محرومیت صاحب مال از مالش وجود ندارد سرقت محسوب نمی گردد اما با دقت در عبارت قانون و ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای که بیان نموده است «...چنانچه عین داده ها در اختیار صاحب آن باشد...» را بکار برده است درواقع این عبارت اشاره به همان رفتار روگرفت از داده ها دارد که قانونگذار چنین رفتاری را سرقت رایانه ای تلقی کرده و برای آن مجازاتی جداگانه تعیین نموده است که هر دو سرقت محسوب شده اما در مجازات آنها تفاوت قائل شده است؛ یکی اینکه از داده ها بدون اجازه صاحب آن کپی یا روگرفت تهیه نماید و دیگری عین داده ها را جابجا نموده و آنها را بر باید که در اصطلاح علوم رایانه به آن « برش داده ها» یا «cut» می گویند. بدین ترتیب در قانون جرایم رایانه ای رفتار فیزیکی «ربودن» در سرقت رایانه ای به دو مفهوم مذکور به کار رفته است.

ث) پنجمین جزء از رکن مادی سرقت رایانه ای که می توان در اینجا به آن اشاره کرد این است که چنانچه شخصی داده های رایانه ای غیر قانونی و نامشروع متعلق به دیگری مثل تصاویر و فیلم های مستهجن را بر باید بازهم سرقت رایانه ای محقق گردیده و مشمول ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای می اشد یا خیر؟ در خصوص این موضوع نیز اختلاف نظرهایی بین حقوقدانان وجود دارد که دسته ای از حقوقدانان معتقدند که در اینجا نیز سرقت رایانه ای محقق و مشمول ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای می باشد چرا که هدف از جرم انگاری این رفتار، حمایت از حریم خصوصی افراد می باشد که مورد تعرض قرار نگیرد و محتوای آن هرچه باشد موثر در مقام نیست مضافا اینکه در جرایم علیه اموال مثل سرقت، همانند سرقت سنتی ، هدف قانونگذار حمایت از حق مالکیت افراد است نه حمایت از خود مال؛ و در اینجا نیز حق مالکیت افراد نسبت به داده های نامشروع مورد تعرض قرار گرفته است و در ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای نیز قیدی که بتوان سرقت چنین داده هایی را از مشمول ماده خارج دانست وجود ندارد و در مقابل برخی نیز معتقدند که داده های نامشروع و غیر قانونی مورد حمایت قانون نبوده و قانون حق مالکیت برای آنها قایل نیست لذا ربایش آنها جرم نمی باشد. البته این مطلب در بحث سرقت کلاسیک نیز وجود دارد که سرقت مشروبات الکلی یا مواد مخدر و یا سرقت کالاهای قاچاق قابلیت تحقق را دارد یاخیر که این بحث هنوز محل مناقشه است و البته به نظر می رسد که با توجه به اینکه قوانین کیفری را باید تفسیر مضیق نمود و باید احتیاط کرد که در این موارد از اصل قانونی بودن جرم و مجازات پا را فراتر نگذاریم و نیز با عنایت به نظر آن دسته از حقوقدانان که معتقدند که با عنایت به اینکه قانونگذار در قانون جرایم رایانه ای قیدی که بتوان این موضوع را از سرقت رایانه ای خارج نمود بیان نکرده استفاده کرد که همین عدم بیان قانونگذار را می توانیم بر اساس قاعده تفسیر شک به سود متهم نیز تفسیر و با عنایت به وظیفه قاضی کیفری در تفسیر قانون به سود متهم و نیز تبرئه در حال شک بیان نمود که در اینگونه موارد باید قانون را به سود متهم تعبیر و تفسیر کنیم و طبق حاکمیت اصل کلی برائت حکم بر رفع اتهام از متهم صادر نمود بخصوص اینکه واقعا در بحث مالیت داشتن اینگونه اموال و داده ها نیز شک و تردید فراوان وجود دارد که همه این موارد جرم نبودن اینگونه موضوعات را بیشتر تقویت می نمایند بخصوص اینکه قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲ نیز اعمال قاعده «درأ» را در تعزیرات نیز پذیرفته است که خود عاملی دیگر در تقویت نظریه رویکرد به قابل مجازات نبودن سرقت اینگونه اموال دارد.

ج) ششمین جزء از رکن مادی سرقت رایانه ای این است که جرم سرقت رایانه ای همانند سرقت سنتی، یک جرم مقید می باشد یعنی برای تحقق آن نیاز است که نتیجه محقق شود و ربایش داده و یا به عبارت دیگر جابه جایی یا روگرفت از داده ها و محرومیت صاحب آن ، صورت گیرد. بنابراین اگر کسی وارد سامانه دیگری شود و موفق نشود که داده ها و اطلاعات را از رایانه

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

دیگری خارج کند یا روگرفت تهیه کند، مرتکب جرم سرقت رایانه ای نشده است؛ هرچند که ممکن است تحت عنوان دیگری از جمله دسترسی غیر مجاز تحت تعقیب قرار گیرد.

چ) هفتمین جزء از رکن مادی سرقت رایانه ای که در بحث عنصرمادی جرم سرقت باید به آن توجه نمود این است که سرقت داده های رایانه ای صرفاً باید از طریق سامانه های رایانه ای و مخابراتی صورت گیرد و اگر کسی داده ها را بصورت مباشرتاً سرقت نکند و یا از طریق برنامه های نرم افزاری عمل ربودن را انجام دهد در این صورت نیز عمل ربایش منتسب به مرتکب است و تحت عنوان فاعل معنوی جرم که آن برنامه ها به عنوان ابزاری در دست مرتکب می باشد قابل تعقیب است.

عنصر معنوی سرقت رایانه ای

این جرم در زمره جرایم عمدی است و نیاز به سوء نیت عام دارد. مرتکب باید با علم به اینکه داده ها متعلق به دیگری است و آگاهانه آن داده ها را روگرفت یا برش (جابه جا) نمایند؛ بنابراین اگر شخص از سامانه دیگری استفاده نماید و ناخواسته بخشی از داده های آن سامانه وارد فلش مموری استفاده کننده گردد در این حالت به دلیل ندانستن سوء نیت عام، فرد مرتکب جرمی نشده است. پس مرتکب باید عمد در ارتکاب رفتار مادی فیزیکی جرم (روگرفت و جابه جا کردن) و علم به متعلق به غیر بودن داشته باشد. سوء نیت خاص نیز در این جرم این است که مرتکب نتیجه رفتار مجرمانه را بخواهد؛ و به عبارت دیگر با ارتکاب رفتار فیزیکی قصد ربودن و محروم کردن صاحب آن داده ها و اطلاعات رایانه ای را داشته باشد.

مجازات سرقت رایانه ای

مجازات پیش بینی شده برای جرم سرقت در ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای دو نوع می باشد. چنانچه داده های رایانه ای را بر باید ولی عین داده ها در اختیار صاحب آن باشد و به عبارت دیگر روگرفت از آنها تهیه کرده باشد فقط محکوم به جزای نقدی از یک میلیون ریال تا بیست میلیون ریال می گردد؛ که قسمت اول ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای به این مورد اشاره دارد. و در قسمت دوم ماده «... در غیر اینصورت...» منظور حالتی است که عین داده ها در اختیار صاحب آن نباشد و ربودن بصورت برش (cut) و جابجایی صورت گیرد که در این حالت مجازات مرتکب حبس از نود و یک روز تا یکسال یا جزای نقدی از پنج میلیون ریال تا بیست میلیون ریال یا هر دو مجازات می باشد.

در حوزه دانش مهندسی نرم افزار رایانه، با مفاهیمی از قبیل copy و cut در رابطه با داده ها و فایل ها مواجه هستیم. وقتی یک کاربر فایلی را copy می کند در واقع رونوشتی از آن فایل را در اختیار گرفته و می تواند آن را به هر فضای حافظه ای که مورد نظرش باشد منتقل کند؛ وی حتی قادر خواهد بود تعداد زیادی از کپی های مذکور را در جاهای مختلف ذخیره و یا مورد پردازش قرار دهد. اما در حالت cut، کاربر اصل داده و یا فایل را از یک جای مشخص از فضای حافظه برداشته و آن را به یک جای دلخواه دیگر منتقل می کند که با این وصف به نظر می رسد که قسمت اول ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای به مفهوم copy و قسمت دوم ماده «... در غیر اینصورت...» که عین داده ها در اختیار صاحب آن نباشد و ربودن بصورت برش (cut) و جابجایی اشاره دارد. لذا در قسمت اول، اصل داده ها کماکان در اختیار و دسترس صاحب یا مالک یا متصرف قانونی آن قرار دارد ولی در قسمت دوم وی از داشتن داده ها محروم شده است.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

در خصوص کیفر تعیین گردیده توسط قانونگذار برای این جرم چند نکته وجود دارد که قابل توجه می باشد.

نکته اول اینکه با توجه به ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی، هم قسمت اول ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای که فقط مجازات جزای نقدی را تعیین نموده است و هم قسمت دوم آن، هر دو درجه هفت محسوب می شوند و لذا مشمول مقررات تکرار و تعدد جرم نیستند و همچنین با توجه به ماده ۱۲۲ قانون مجازات اسلامی شروع به جرم نیز نداشته و قابل مجازات نمی باشند.

نکته دوم که حائز اهمیت بیشتری نیز می باشد اینکه گاهی برخی جرایم رایانه ای مقدمه ارتکاب سرقت رایانه ای هستند؛ مثلا شخص برای سرقت رایانه ای نیازمند است که به داده ها و سامانه ها نیز دسترسی پیدا کند که در اینجا سوالی که مطرح می شود این است که آیا در این حالت فرد مرتکب یک جرم (سرقت رایانه ای) شده است یا دو جرم (سرقت رایانه ای و دسترسی غیرمجاز) ارتکاب یافته است؟ در پاسخ به این سوال می توان گفت که چنانچه فرد وارد سامانه های رایانه ای یا مخابراتی شود و نتواند داده ها و اطلاعات را خارج کند، عمل وی با وجود سایر شرایط مثل محافظت از داده های دسترسی یافته بوسیله تدابیر امنیتی یا حفاظتی فقط دسترسی غیر مجاز و در صورت وجود شرایط سری بودن داده ها عمل وی ممکن است جاسوسی رایانه ای محسوب شود چرا که در این حالت چون شخص هنوز داده ها را خارج نکرده است جرم سرقت رایانه ای محقق نگردیده است. ولی چنانچه وارد سامانه های رایانه ای و یا مخابراتی شود و داده ها را نیز سرقت کند عمل مرتکب در صورت وجود شرایط تحقق جرم دسترسی غیر مجاز (مثل حفاظت از داده ها بوسیله تدابیر امنیتی) با سرقت رایانه ای؛ تعدد معنوی محسوب که بر طبق ماده ۱۳۱ قانون مجازات اسلامی مرتکب به مجازات اشد محکوم می شود. در این حالت اگر عمل مرتکب مشمول قسمت اول ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای یعنی روگرفت از داده ها باشد، چون مجازات مرتکب در این حالت مطابق فراز اول ماده مذکور صرفا جزای نقدی می باشد، مرتکب به مجازات دسترسی غیرمجاز محکوم می شود و چنانچه مشمول قسمت دوم ماده ۱۲ قانون جرایم رایانه ای باشد در این حالت مجازات سرقت رایانه ای با دسترسی غیرمجاز یکسان است.

نکته سوم که از نظر قانونگذار نیز دور مانده این است که ارزش و اعتبار داده های مورد سرقت رایانه ای یکسان نیستند. برخی از این داده ها ممکن است داده های دولتی و حاکمیتی و حیاتی بوده که سرقت آنها ضررهای عمده ای به مالک یا صاحب آن یا به امنیت کشور وارد کند ولی قانونگذار تفاوتی میان آنها قائل نشده است. که قانونگذار می توانست با توجه به این موضوع و یا با توجه به قصد مرتکب در همان ماده و یا اضافه نمودن تبصره ای ذیل همان ماده این مورد را نیز بیان و این موارد را از عوامل مشدده مجازات بیان می نمود که به نظر می رسد قانون در این زمینه با خلاء مواجه بوده و در خصوص سرقت داده ها و اطلاعاتی که مربوط به دولت بوده و یا جنبه حاکمیتی دارد از بازدارندگی کمتری برخوردار است.

نکته چهارم که باید مورد توجه قرار گیرد این است که اگر مرتکب این جرم از اشخاص مذکور در بند الف ماده ۷۵۴ قانون تعزیرات باشد و یا جرم بصورت سازمان یافته ارتکاب یابد مجازات وی تشدید خواهد شد.

ماده ۷۵۴ قانون مجازات اسلامی بیان می دارد که در موارد زیر، حسب مورد مرتکب به بیش از دوسوم حداکثر یک یا دو مجازات مقرر محکوم خواهد شد:

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

الف) هر یک از کارمندان و کارکنان اداره ها و سازمان ها یا شوراها و یا شهرداری ها و موسسه ها و شرکت های دولتی و یا وابسته به دولت یا نهادهای انقلابی و بنیادها و موسسه هایی که زیر نظر ولی فقیه اداره می شوند و دیوان محاسبات و موسسه هایی که با کمک مستمر دولت اداره می شوند و یا دارندگان پایه قضائی و به طور کلی اعضاء و کارکنان قوای سه گانه و همچنین نیروهای مسلح و ماموران به خدمت عمومی اعم از رسمی و غیررسمی به مناسبت انجام وظیفه مرتکب جرم رایانه ای شده باشند.

- ب) متصدی یا متصرف قانونی شبکه های رایانه ای یا مخابراتی که به مناسبت شغل خود مرتکب جرم رایانه ای شده باشد.
ج) داده ها یا سامانه های رایانه ای یا مخابراتی، متعلق به دولت یا نهادها و مراکز ارائه دهنده خدمات عمومی باشد.
د) جرم به صورت سازمان یافته ارتکاب یافته باشد.
ه) جرم در سطح گسترده ای ارتکاب یافته باشد.

نتیجه گیری

در پایان این مبحث بیان می دارد از آنجا که تعریف سرقت در نظام جزایی ایران حسب ماده ۲۶۷ قانون مجازات اسلامی عبارت از ربودن مال متعلق به غیر است، عنصر مالیت داشتن موضوع سرقت، رکن لازم برای تشکیل عنصر مادی و قانونی جرم سرقت می باشد، در صورتی که اطلاعات به سرقت رفته واجد مالیت بوده و ارزش اقتصادی داشته باشند مانند بسته های نرم افزاری و اطلاعات اقتصادی، نظامی و و این اطلاعات اخذ شود عمل صورت گرفته مشمول تعریف سرقت در نظام جزایی ما شده و قابل تعقیب و مجازات خواهد بود.

البته با توجه به اختلاف نظرهایی که در این زمینه و واجد مالیت دانستن داده های رایانه ای وجود دارد بر طبق نظر عده ای از حقوقدانان این احتمال هم وجود دارد که چون اطلاق لفظ مال بر اطلاعات رایانه ای که نمود فیزیکی ندارند مقرون به صحت نبوده و از سوی دیگر تفسیر قوانین جزایی به نفع متهمان اقتضای آن دارد که این قوانین در قدر متیقن خویش اعمال شوند، سرقت اطلاعات رایانه ای در قالب بزه سرقت تعریف شده در نظام جزایی ایران ننگنجدیده و در صورت نظر قانونگذار برخورد با چنین پدیده ای لازم است تا قوانین جدید و متناسب در این زمینه به تصویب برسد. که البته بحث مالیت داده ها خود بحثی مفصل بوده که در این مختصر نمی گنجد و خود بابتی دیگر در این بحث را می طلبد اما آنچه از مجموع متون حقوقی و قواعد فقهی و نظر مراجع عظام تقلید که نظرات ایشان نیز در ابتدای مبحث بیان گردید می توان استنباط کرد این است که در حال حاضر دسترسی به اطلاعات و داده ها بصورت غیر قانونی از طریق دستگاه های رایانه ای و فضای سایبر بسته به چگونگی دستیابی به این اطلاعات و داده ها که حسب مورد عنوان مجرمانه خاص خود را دارد می تواند سرقت رایانه ای محسوب گردیده و از این حیث شخص مرتکب محکوم به مجازات سرقت رایانه ای در قانون گردد. البته ناگفته نماند که با توجه

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

به افزایش استفاده از سیستم های الکترونیکی و کامپیوتری و انجام بسیاری از امور مالی و پرداخت های ارزی و پولی توسط این سیستم ها بحث سرقت های الکترونیکی و خطر روز افزون آن در حال افزایش است ولذا آشنایی با ماهیت این سرقتها و خلاء های قانونی برای جلوگیری از سوء استفاده مجرمین باید مورد توجه قرار گیرد و در این خصوص قوانین روشن و پیشگیرانه به تصویب برسد. همچنین بحث ارتقای امنیت شبکه ای سیستم های الکترونیکی و سایبری برای مصون ماندن از این نوع سرقت بسیار با اهمیت است و باید مورد توجه قرار گیرد که در این خصوص نیز جا دارد اقدام لازم برای آموزش افراد جامعه جهت ارتقای امنیت پرداخت های الکترونیکی و خصوصا اطلاعات حسابهای بانکی خود را فراگیرند و به هیچ وجه نیز این اطلاعات را در اختیار و دسترس بقیه قرار ندهند. و از طرفی نیز دولتها باید زمینه های لازم سخت افزاری در جهت جلوگیری حداکثری از انواع دستکاری و تقلب در سیستم های الکترونیکی و خصوصا عابر بانکها را فراهم آورند و به مردم هشدارهای لازم را در خصوص شیوه های افراد بزهکار برای به نتیجه رساندن اعمال مجرمانه از طریق دستکاری این دستگا ها را متذکر شوند.

بهترین راه برای جلوگیری از وقوع اکثر جرایم رایانه ای یا غیر رایانه ای به آگاهی ما بستگی دارد. اگر تعداد بیشتری از مردم از اشکال و روشهای فعلی جرایم سایبر آگاهی یابند تعداد قربانیان کاهش خواهد یافت. صدها شرکت مشاور امنیت رایانه در سطح جامعه و در تمام جهان پدید خواهد آمد و با برطرف کردن ضعفهای سیستمهای نرم افزارها، حفاظت بیشتری پدید خواهند آورد. رمز گذاری روی داده ها (غیر قابل فهم کردن یا غیر قابل خواندن کردن داده ها)، لایه سوکت های امن به عنوان استاندارد ایمنی و رمز عبور معتبر ، جداسازی داده ها روی رایانه و تفکیک پایگاه داده ها (جدا نگه داشتن اطلاعات مشتریان)، روشهای پیشرفته در ایمنی داده ها و از جمله راه هایی برای حفاظت از خصوصی بودن مکاتبات پست الکترونیک و سایر داده ها می باشند. و هرگز نباید اطلاعات شخصی خود مانند گذر واژه را در اینترنت بازگو کرد و یا از طریق پست الکترونیک یا بدون محافظت ارسال کرد.

مطالعه جرم شناختی نظام مند در خصوص تجاوزات بالقوه کامپیوتری نسبت به مواردی که جرم انگاری شده اند صورت نگرفته است و لذا لازم و ضروری است که دولتها با توجه به ویژگی ها و فرهنگ مردمانشان برای ارتقای فرهنگ و سطح آگاهی های جامعه با استفاده از انواع وسایل ارتباطات جمعی و رسانه ای تلاش کنند.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

منابع :

قرآن کریم

- ۱- ابن زهره، حمزه بن علی. (۱۴۱۷ق) غنیة النزوع فی علمی الاصول و الفروع، قم: مؤسسه امام صادق (ع)، چاپ اول.
- ۲- ابن ادریس، محمد بن منصور بن احمد. (۱۴۱۰ق) السرائر الحاوی لتحریر الفتاوی، قم: دفتر نشر اسلامی، چاپ دوم.
- ۳- ابن براج، عبدالعزیز بن نحیر. (۱۴۰۶ق) المذهب، قم: دفتر نشر اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ اول.
- ۴- ابن منظور، محمد بن مکرم. (۱۴۱۴ق) لسان العرب، بیروت: دارالفکر للطباعة و النشر.
- ۵- امام خمینی، سید روح الله. (۱۴۲۱ق) تحریر الوسیله، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ و نشر عروج، چاپ اول.
- ۶- الوانی، م و یعقوبی، ن، «مدیریت دولتی و دولت الکترونیک»، مجله ی فرهنگ مدیریت، شماره ی ۳، ۱۳۸۶.
- ۷- اولریش، زیبر، جرایم رایانه ای، ترجمه نوری، محمد علی؛ نخجوانی، رضا؛ رحیمی، احمد؛ انتشارات بهنامی، چاپ اول، ۱۳۸۸.
- ۸- برومند، باستانی، جرائم کامپیوتری و اینترنتی، انتشارات بهنامی، تهران، ۱۳۸۳.
- ۹- بوشهری، جعفر، حقوق جزا: اصول و مسائل، تهران: شرکت سهامی انتشار، چاپ دوم، ۱۳۸۷.
- ۱۰- بهجت، محمد تقی. (۱۴۲۸ق) استفتائات، قم: دفتر معظم له، چاپ اول.
- ۱۱- پاکزاد، بتول، تروریسم سایبری، رساله دکتری حقوق جزا و جرم- شناسی، دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۸.
- ۱۲- ترکی، غلامعباس، جرایم علیه محرمانگی داده ها در سیستم رایانه ای و مخابراتی، ماهنامه دادرسی، شماره ۳۴، ۱۳۸۹.
- ۱۳- جعفری لنگرودی، محمد جعفر؛ حقوق اموال، تهران، انتشارات گنج دانش، ۱۳۷۶.
- ۱۴- جعفری، محمد تقی. (۱۴۱۹ق) رسائل فقهی، تهران: مؤسسه منشورات کرامت، چاپ اول.
- ۱۵- جوهری، اسماعیل بن حماد. (۱۴۱۰ق) الصحاح - تاج اللغة و صحاح العربیة، بیروت: دارالعلم للملایین، چاپ اول.
- ۱۶- حبیب زاده، محمد جعفر؛ سرقت در حقوق کیفری ایران، تهران، دادگستر، ۱۳۸۸.
- ۱۷- حسنی، علیرضا و پهلوانی فرد، احسان، بررسی تطبیقی قانون جرایم رایانه ای در حقوق ایران و حقوق بین الملل، انتشارات مجد، چاپ اول، ۱۳۹۳.
- ۱۸- حر عاملی، محمد بن حسن. (۱۳۹۲ق) وسائل الشیعه، تصحیح شیخ محمد رازی، تهران: مکتبه اسلامیة، چاپ دوم.
- ۱۹- حمیده سلامی، سرقت سایبری و کلاهبرداری سایبری، تهران، انتشارات مجد، چاپ اول، ۱۳۹۴.
- ۲۰- حبیب، سلیمان؛ فرهنگ کوچک انگلیسی - فارسی، فرهنگ معاصر، چاپ پانزدهم، تهران، ۱۳۷۷.
- ۲۱- خدافل، زهرا، جرایم کامپیوتری، انتشارات آریان، چاپ اول، ۱۳۸۴.
- ۲۲- خسروی، آرش، مفهوم شناسی هویت مجازی در فضای سایبر، فصلنامه ره آورد نور، شماره ۳۲، پاییز ۸۹.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

- ۲۳- راغب اصفهانی، حسین بن محمد. (۱۴۱۸ق) مفردات الفاظ القرآن، بیروت: دارالکتب العلمیه.
- ۲۴- زندی، محمدرضا، تحقیقات مقدماتی در جرائم سایبری، انتشارات جنگل، تهران، ۱۳۸۹.
- ۲۵- سالاری، مهدی؛ سرقت تعزیری و رایانه ای، تهران، میزان، چاپ اول، ۱۳۸۹.
- ۲۶- سلار دیلمی، حمزه بن عبدالعزیز. (۱۴۰۴ق) المراسم العلویة فی الاحکام النبویة، تحقیق محمود بستانی، قم: منشورات حرمین، چاپ اول.
- ۲۷- شهید ثانی، زین الدین بن علی. (۱۳۷۲) الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقیة، قم: مکتب الاعلام اسلامی، چاپ هفتم.
- ۲۸- شیخ طوسی، ابو جعفر محمد بن حسن. (۱۴۰۰ق) النهایة فی مجرد الفقه و الفتوی، بیروت: دارالکتب العربی، چاپ دوم.
- ۲۹- شیخ مفید، محمد بن محمد نعمان. (۱۴۱۳ق) المقنعه، قم: کنگره جهانی هزاره شیخ مفید، چاپ اول.
- ۳۰- طباطبایی بروجردی، حسین. (۱۴۲۹ق) جامع الاحادیث الشیعه، تهران: انتشارات فرهنگ سبز، چاپ اول.
- ۳۱- طباطبایی کربلایی، علی بن محمد علی. (بی تا) ریاض المسائل فی بیان الاحکام بالدلائل، قم: مؤسسه آل البيت علیهم السلام، چاپ اول.
- ۳۲- طریحی، فخرالدین بن محمد. (۱۴۰۳ق) مجمع البحرین، بیروت: مؤسسه الوفاء.
- ۳۳- عباسی، عاطفه، جرایم سایبری، انتشارات مجد، چاپ اول، ۱۳۹۴.
- ۳۴- عزیزی، امیر مهدی، حقوق کیفری جرایم رایانه ای، انتشارات مجد، چاپ دوم، ۱۳۹۴.
- ۳۵- علامه حلی، حسن بن یوسف. (۱۴۲۰هـ ق) تحریر الاحکام الشریعه علی مذهب الامامیه، مصحح ابراهیم بهادری، قم: مؤسسه امام صادق (ع)، چاپ اول.
- ۳۶- فاضل لنکرانی، محمد. (۱۳۸۶) جامع المسائل (فارسی)، قم: انتشارات امیر قلم، چاپ یازدهم.
- ۳۷- فیومی، احمد بن محمد. (بی تا) مصباح المنیر. قم: منشورات دارالرضی، چاپ اول.
- ۳۸- متین، احمد؛ رویه قضایی، قسمت کیفری، انتشارات رهام، ۱۳۸۱.
- ۳۹- محبوبی، فرخ. (۱۳۸۱) دانش آموز نفوذگر، تهران: انتشارات ناقوس، چاپ اول.
- ۴۰- محقق حلی، جعفر بن حسن. (۱۴۰۸ق) شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام، با تصحیح عبدالحسین محمدعلی بقال، قم: مؤسسه اسماعیلیان، چاپ دوم.
- ۴۱- مرتضی زبیدی، محمد بن محمد. (۱۴۱۴ق) تاج العروس من جواهر القاموس، با تصحیح علی شیری، بیروت: دارالفکر للطباعة و النشر و التوزیع، چاپ اول.
- ۴۲- معین، محمد. (۱۳۷۷) فرهنگ فارسی (۶ جلدی)، تهران: انتشارات امیرکبیر، چاپ دوازدهم.
- ۴۳- نجفی، محمد حسن. (بی تا) جواهر الکلام، تعلیق محمد قوچانی، بیروت: دار احیاء التراث العربی، چاپ هفتم.

7th International Conference on Legal and Judicial Studies

۴۴- هاشمی گلپایگانی، محمد رضا، تهامی، سید احسان، مبانی سیستم ها و مهندسی سایبرنتیک، انتشارات سخن گستر، معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ۱۳۸۶.

قوانین :

- ۱- قانون جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸
- ۲- قانون تجارت الکترونیک مصوب ۱۳۸۲
- ۳- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵
- ۴- قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲
- ۵- قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم افزار مصوب ۱۳۷۹
- ۶- لایحه جرایم رایانه ای ۱۳۸۷

7th International Conference on *Legal and Judicial Studies*

Comparison of computer data

Mehdi mansori

Lawyer of an attorney

Abstract:

At the beginning of the 20th century they were heard focusing on another era. This age which had proven its worth of value in the same industrial age gradually established its position by dating back to the 20th century which ended in an era that ended the industrial era and brought human into a post - industrial or post - modern era . Yes this age is called "Information" and is one of the reasons for this development .nowadays , computer networks , which are composed of many computer systems connected to each other by advanced communication technologies , have formed a space with quite distinct features of the physical world , which some call virtual space (virtual space) , and others as cyberspace . It is evident that cyber - cyberspace like all other elements of social life is not immune from a very flexible and indispensable phenomenon of community in the name of crime. In general what is today as cyber crime is two types of crimes : the first group is the crimes whose like are in the physical world and cyber space facilitates their crimes without altering their criminal elements with the facilities provided to the criminals . But the other spectrum of cyber - sociability is related to its unique use of space which is not possible to commit them in physical space. Computer theft is one of the crimes committed by the emergence of information technology into the arena of the private criminal law "hacking can be viewed as the most important and most famous example of a computer crime. One of the examples of computer crimes which is motivated by the desire to obtain illicit gains in the environment of computer networks is the crime of computer theft . in computer theft the legislator is considering two assuming complete kidnapping without preserving and abducting the data in a crime computer system , but what is important before addressing the issue of computer theft is computer data , and the answer to this question is whether the data of computer data are authorized to commit a theft ? And on what terms could it be authorized to uphold computer data or by so - called "virtual" data and that someone deserves to be punished? according to the above mentioned literature , we investigate one of the crimes of the third generation of cyber - crime , cyber - theft , to explain the meaning and importance of this crime in cyber - cyberspace and how it occurred in cyberspace .

Keywords : Data Mullet, computer theft , cyberspace , cyberspace